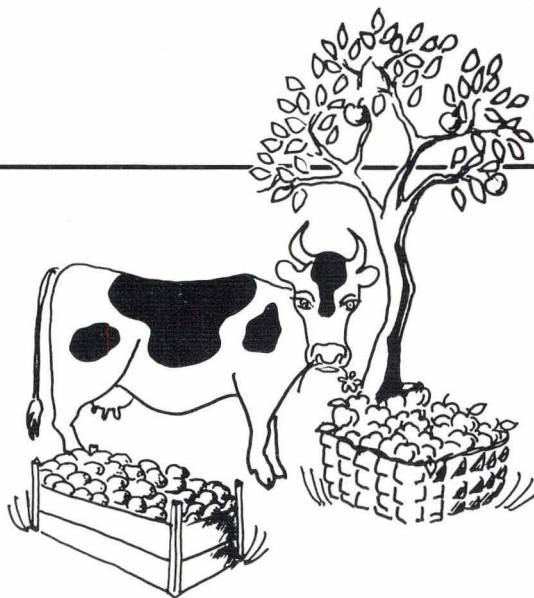

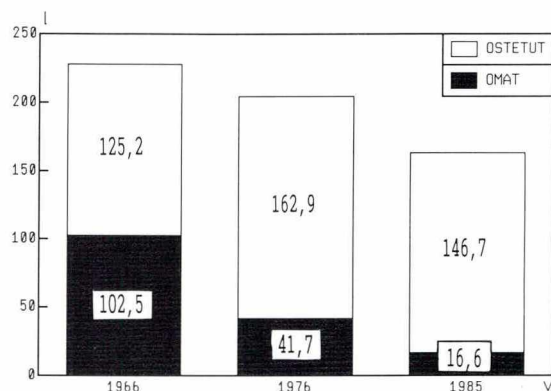

Kotitaloustiedustelu 1985 Hushållsbudgetundersökningen 1985

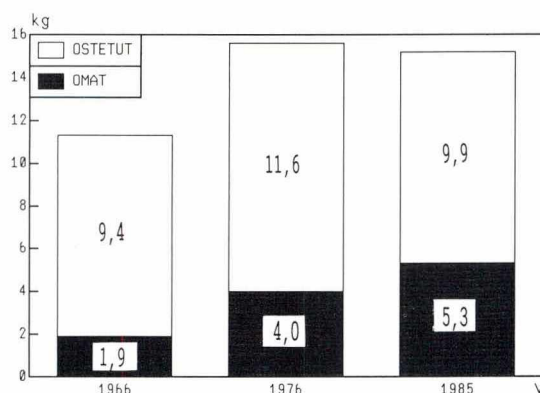

KULUTUSMÄÄRÄ HENKILÖÄ KOHTI VUODESSA

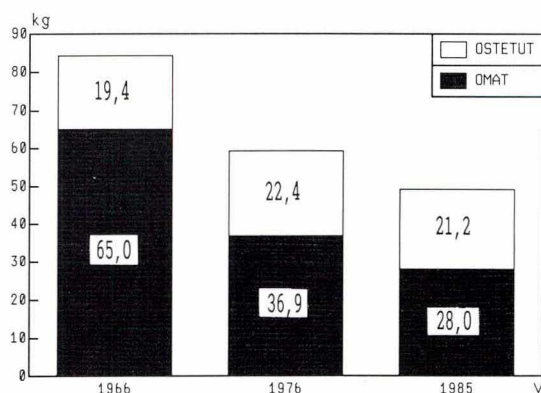
MAITO

OMENAT

PERUNAT

Tilastotiedotus Statistisk rapport

ISSN 0355-2349

Tilastokeskus
Statistikcentralen
Central Statistical Office of Finland

1987

Tiedustelut - Förfrågningar

Liisa Tennilä
Marjatta Laiho
(90) 58001

Päiväys - Datum

29.12.1987

Sarja ja nro - Serie och nr

TU 1987:4

**Kotitaloustiedustelu 1985
Hushållsbudgetundersökningen 1985**

**Elintarvikkeiden kulutusmäärät ja ateriat
Livsmedelskonsumtion och måltider**

© Tilastokeskus 1987

Tämän teoksen osittainenkin kopioiminen on kielletty tekijänoikeuslain (404/61, muut. 897/80) ja valokuvain (405/61, muut. 898/80) sekä Suomen valtion ja Kopiosto r.y.:n tekemän sopimuksen mukaisesti.

SISÄLTÖ

INNEHÅLL

	Sivu		Sida
1. Johdanto	5	1. Inledning	5
2. Elintarvikkeiden kulutus kuvauskohteena	5	2. Livsmedelskonsumtion som föremål för framställningen	5
3. Elintarvikkeiden kulutuksen muutoksista	7	3. Förändringar i livsmedelskonsumtionen .	7
3.1. Ravintomenojen osuus kotitalouksien menoista vuosina 1966, 1976 ja 1985	7	3.1. Matutgifternas andel av hushållens utgifter åren 1966, 1976 och 1985	7
3.2. Eräiden elintarvikkeiden kulutus kotitalouksissa vuosina 1966, 1976 ja 1985	7	3.2. Konsumtion av vissa livsmedel i hushållen åren 1966, 1976 och 1985	7
3.3. Ateriat kodin ulkopuolella ja kotona	10	3.3. Måltider utanför hemmet och hemma	10
3.4. Omien tuotteiden merkitys elintarvikkeiden kulutuksessa vuosina 1966, 1976 ja 1985	11	3.4. Betydelsen av egna produkter i konsumtionen av livsmedel åren 1966, 1976 och 1985	11
4. Ruoan kulutus väestöryhmittäin vuonna 1985	12	4. Matkonsumtion enligt befolkningsgrupp år 1985	12
4.1. Ateriat vuonna 1985	12	4.1. Måltider år 1985	12
4.2. Eräiden elintarvikkeiden kulutus vuonna 1985	15	4.2. Konsumtion av vissa livsmedel år 1985	15
4.3. Omien tuotteiden merkitys elintarvikkeiden kulutuksessa v. 1985	18	4.3. Betydelsen av egna produkter i konsumtionen av livsmedel år 1985	18
5. Kotitaloustiedustelun tutkimusmenetelmä ja tulosten arviointi	21	5. Hushållsbudgetundersökningens undersökningsmetod och bedömning av resultaten	21
6. Käsitteet ja luokitukset	23	6. Begrepp och klassificeringar	23
LIITE Tarkka elintarvikenimikkeistö	25	BILAGA Noggrann livsmedelsklassificering	25

TAULUKOT

TABELLER

	Sivu		Sida
1. Eräiden elintarvikkeiden kulutus kotitalouksissa henkeä kohti vuosina 1966, 1976 ja 1985, kg/l	9	1. Konsumtionen av vissa livsmedel i hushållen per person åren 1966, 1976 och 1985, kg/l	9
2. Ateriat kodin ulkopuolella henkeä kohti vuosina 1976, 1981 ja 1985, kpl	10	2. Måltider utanför hemmet per person åren 1976, 1981 och 1985, st.	10
3. Ateriat kotona vuosina 1979 ja 1985, kpl	11	3. Måltider hemma åren 1979 och 1985, st.	11
4. Omien ja saatujen maatalous-, puutarha- ja keräilytuotteiden osuus eräiden elintarvikkeiden kulutuksesta vuosina 1966, 1976 ja 1985, %	12	4. Egna och erhållna lantbruks-, trädgårds- och insamlade produkters andel i konsumtionen av vissa livsmedel åren 1966, 1976 och 1985, %	12
5a. Ateriat kodin ulkopuolella henkeä kohti kotitaloustyypeittäin vuonna 1985, kpl	13	5a. Måltider utanför hemmet per person efter hushållstyp år 1985, st.	13
5b. Ateriat kodin ulkopuolella henkeä kohti kotitalouden sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 1985, kpl	13	5b. Måltider utanför hemmet per person efter hushållets socioekonomisk ställning år 1985, st.	13
6a. Kotona valmistetut ateriat kotitaloutta kohti kotitaloustyypeittäin vuonna 1985, kpl päivässä	14	6a. Måltider tillredda i hemmet per hushåll efter hushållstyp år 1985, st. per dag	14
6b. Kotona valmistetut ateriat kotitaloutta kohti sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 1985, kpl päivässä	15	6b. Måltider tillredda i hemmet per hushåll efter socioekonomisk ställning år 1985, st. per dag	15
7a. Eräiden elintarvikkeiden kulutus kotitalouksissa kotitaloustyypeittäin henkeä kohti vuonna 1985, kg/l	17	7a. Konsumtionen av vissa livsmedel i hushållen efter hushållstyp per person år 1985, kg/l	17
7b. Eräiden elintarvikkeiden kulutus kotitalouksissa sosioekonomisen aseman mukaan henkeä kohti vuonna 1985, kg/l ...	19	7b. Konsumtionen av vissa livsmedel i hushållen efter socioekonomisk ställning per person år 1985, kg/l	19
8a. Omien tuotteiden osuus eräiden elintarvikkeiden kulutuksesta kotitaloustyypeittäin vuonna 1985, %	20	8a. Egna produkters andel i konsumtionen av vissa livsmedel efter hushållstyp år 1985, %	20
8b. Omien tuotteiden osuus eräiden elintarvikkeiden kulutuksesta sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 1985, %	21	8b. Egna produkters andel i konsumtionen av vissa livsmedel efter socioekonomisk ställning år 1985, %	21

1. JOHDANTO

Suomessa on vuodesta 1908 lähtien tehty virallisia selvityksiä kotitalouksien kulutusmenoista. Vanhimmat tutkimukset kuvaavat usein vain rajoitettua väestönosaa, esim. ammattityöläisiä, kaupunkien palkansaajia tai maaseutuväestöä. Vasta vuodesta 1966 kotitaloustiedustelun perusjoukon ovat muodostaneet kaikki kotitaloudet. Samasta ajankohdasta lähtien kotitaloustiedusteluja on tehty viiden vuoden välein. Kulutusmenojen ohella on selvitetty kotitalouksien käyttämien elintarvikkeiden määrit. Lisäksi kotitalouksista on kerätty runsaasti taustatietoja mm. kotitalouden koko ja rakenne, kotitaloustyyppi, sosioekonominen asema, tulotaso, asuinpaikka jne. Viimeisten 20 vuoden aikana tehtyjen kotitaloustiedustelujen tiedot muokataan aikasarjaksi, mikä tulee helpottamaan vertailujen tekoa.

Tässä julkaisussa tarkastellaan eri sosioekonomisten ryhmien ja kotitalouksien elintarvikkeiden kulutusta. Julkaisussa ei esitetä tuloksia kaikkein tarkimmalla nimikkeistötasolla (Liite). Nämä tiedot ovat saatavissa monisteina Tilastokeskuksesta.

2. ELINTARVIKKEIDEN KULUTUS KUVAAUSKOITEENA

Kotitaloustiedustelun tuottamat elintarvikkeiden kulutusmäärät kuvaavat sitä kulutusta, joka tapahtuu kotitalouksissa. Ostettujen elintarvikkeiden lisäksi kuvauksen kohteena ovat itsetuotetut ja saadut maatalous-, puutarha- ja keräilytuotteet. Kotitaloustiedustelussa on selvitetty myös se, kuinka monta ateriaa kotitalouksien jäsenet ovat nauttineet kodin ulkopuolella, kuten ravintoloissa, työpaikalla, kouluissa ja päiväkodeissa.

Kotitaloustiedustelun näkökulma on kuluttajan näkökulma. Hyödykkeet kirjataan ja luokitellaan sellaisina kuin ne kotitalouteen hankitaan, kuten ruoka-aineina, eineksinä, säilykkeinä. Seuraavalla kuviolla havainnollistetaan kotitaloustiedustelun kuvaamaa elintarvikkeiden kulutusta.

Kulutuslukuihin sisältyy siis esim. perunan kulutuksesta se osa, jonka kotitaloudet hankkivat ko-

1. INLEDNING

I Finland har det gjorts officiella utredningar över hushållens konsumtionsutgifter ända sedan år 1908. De tidigaste undersökningarna beskriver ofta endast en begränsad befolkningsdel, t.ex. yrkesarbetare, löntagare i städerna eller landsbygdsbefolkningen. Först från och med år 1966 har hushållsbudgetundersökningens baspopulation utgjorts av samtliga hushåll. Från och med detta år har hushållsbudgetundersökningarna gjorts med fem års intervall. Vid sidan av konsumtionsutgifterna har man också utrett hur stora mängder livsmedel hushållen har använt. Dessutom har det samlats in rikligt med bakgrundsuppgifter om hushållen, bl.a. hushållets storlek och sammansättning, hushållstyp, socioekonomisk ställning, inkomstnivå, hemort o.s.v. Uppgifterna från de hushållsundersökningar som har gjorts under de senaste 20 åren kommer att omformas till en tidsserie, vilket gör det lättare att göra jämförelser.

I denna publikation granskas olika socioekonomiska gruppers och hushålls livsmedelskonsumtion. I denna publikation har resultaten inte getts på allra noggrannaste nomenklaturnivå. Dessa uppgifter finns i stencilform och kan rekvireras från Statistikcentralen.

2. LIVSMEDELSKONSUMTION SOM FÖREMÅL FÖR FRAMSTÄLLNINGEN

Hushållsbudgetundersökningens uppgifter av konsumerade mängder livsmedel ger en bild av den konsumtion som sker i hushållen. Utöver köpta livsmedel är även jordbruks-, trädgårds- och insamlingsprodukter, som erhållits eller producerats själv, föremål för framställningen. I hushållsbudgetundersökningen har även utretts hur många måltider hushållets medlemmar har intagit utanför hemmet, t.ex. på restaurang, arbetsplats, i skola eller daghem.

Hushållsbudgetundersökningens synvinkel är konsumentens synvinkel. Nyttigheterna bokförs och klassificeras i den form som de har anskaffats till hushållet, t.ex. i form av matvaror, färdigmat, konserver. Följande figur får illustrera konsumtionen av livsmedel sådan den framställs i hushållsbudgetundersökningen.

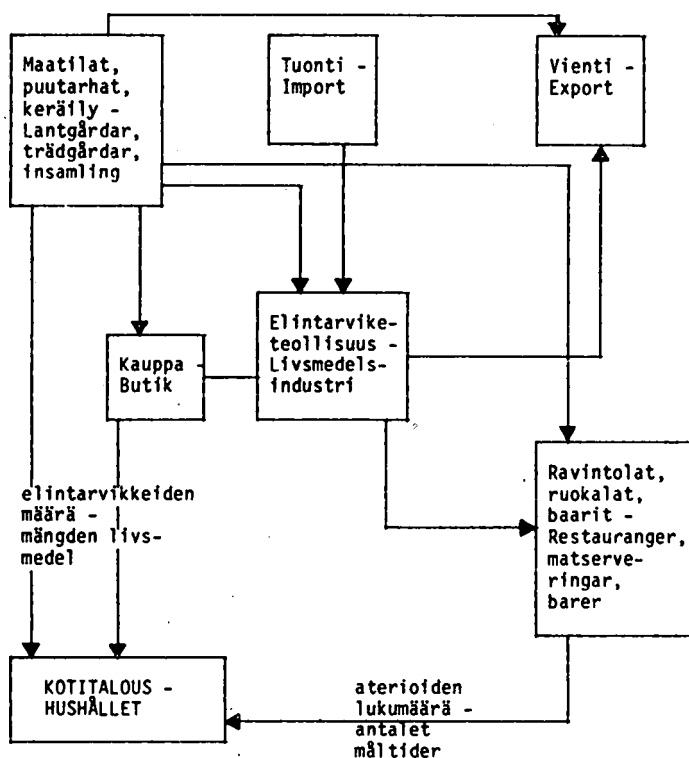
I konsumtionssiffrorna ingår alltså, t.ex. i fråga om konsumtionen av potatis, den del som hushållen

tiin perunana. Perunan kulutukseen ei sitävastoin sisälly se osa (tuotetuista) perunoista, joka nautitaan aterioilla kodin ulkopuolella eikä sitä osaa joka jalostetaan elintarviketeollisuudessa edelleen.

Tiedot kootaan kotitalouskohtaisina ja ne kirjataan kulutukseksi silloin, kun ne hankitaan kaupasta. Itse tuotetut tai kerätyt tuotteet kirjataan kulutetuiksi silloin, kun ne tuodaan keittiöön käsiteltäviksi.

skaffar hem i form av potatis. I potatiskonsumtionen ingår däremot inte den andel (producerad) potatis som konsumeras vid måltider utanför hemmet, och inte heller den del som förädlas av livsmedelsindustrin.

Uppgifterna insamlas hushållsvis och de bokförs som konsumtion vid den tidpunkt då de skaffas från butiken. Produkter som hushållet producerat eller samlat in själv bokförs som konsumerade vid den tidpunkt då de förs till köket för bearbetning.

Kotitaloustiedustelun perusteella tiedetään

- miten paljon kotitaloudet hankkivat erilaisia raaka-aineita tai tuottavat niitä itse
- miten paljon kotitaloudet hankkivat jalostettuja elintarvikkeita, puolivalmisteita, eineksiä, säilykkeitä jne.
- miten monta ateriaa kotitalouden jäsenet nauttivat kodin ulkopuolella, mm. työpaikalla, kouluissa tai päiväkodeissa.

Sitävastoin kotitaloustiedustelu ei kerro

- sitä miten paljon esim. lihaa, perunoita tai suolaa suomalainen keskimäärin käyttää, koska osa näistä ruoka-aineista tulee valmiissa aterioissa, eineksissä jne.

På basis av hushållsbudgetundersökningen vet vi:

- hur mycket hushållen skaffar eller själva producerar av olika råvaror
- hur mycket hushållen skaffar av förädlade livsmedel, halvfabrikat, färdigmat, konserver o.s.v.
- hur många måltider hushållens medlemmar intar utanför hemmet, t.ex. på arbetsplatsen, i skolor eller daghem.

Däremot framgår ur hushållsbudgetundersökningen inte:

- hur mycket en finländare i genomsnitt använder av kött, potatis eller salt emedan en del av dessa ingredienser ingår i tillredda matportioner, färdigmat o.s.v.

- sitä miten kukin perheenjäsen kuluttaa kotiin hankittuja elintarvikkeita, sillä tiedot kirjataan kotitalouskohtaisina
- eikä sitä miten paljon elintarvikkeista jää erilaisen hävikin takia käyttämättä ravinnoksi.

3. ELINTARVIKKEIDEN KULUTUKSEN MUUTOKSISTA

3.1. Ravintomenojen osuus kotitalouksien menoista vuosina 1966, 1976 ja 1985

Kotitaloudet käyttävät elintason noustessa ruokaan ja juomaan yhä pienemmän osan tuloistaan. Vuosikymmenellä meni ammattityölläisen perheessä ruokaan ja juomaan enemmän kuin kaikkiin muihin menoihin yhteensä eli 55 % menoista. Vuonna 1985 oli suomalaisten kotitalouksien menoista elintarvikkeiden, juomien ja kodin ulkopuolisen ruokailun osuus runsas neljännes. Vuonna 1966 vastaava osuus oli 35 %. Voimakkaimmin ravintomenojen osuuden vähenemiseen on vaikuttanut se, että kotitaloudet ovat käyttäneet tulonlisäyksensä uusiin hyödykkeisiin. 1970-luvulla hankittiin kotiin kestokulutushyödykkeitä. 1980-luvulla menee yhä suurempi osa tuloista liikkumiseen ja erilaisiin vapaa-ajan menoihin. Ravintomenojen osuuden pienenemistä on hidastanut niiden sisällä tapahtunut rakennemuutos. Kotiin ostetaan aikaisempaa enemmän lihaa ja kalaa, vihanneksia ja hedelmiä, samalla myös kodin ulkopuolinen ruokailu on lisääntynyt.

ASETELMA 1. Ravinnon osuus kotitalouksien menoista, %
TABLA 1. Födans andel av hushållens utgifter, %

	1966	1976	1985
Elintarvikkeet ja juomat Livsmedel och drycker	31	25	21
Ruokailu kodin ulkopuolella Måltider utanför hemmet	4	4	5
Yhteensä Sammanlagt	35	29	26

3.2. Eräiden elintarvikkeiden kulutus kotitalouksissa vuosina 1966, 1976 ja 1985

Kotitaloudet hankkivat vuonna 1985 jokaista jäsentään kohti kotiin viikossa noin 12 kg elintarvikkeita, tästä noin puolet oli juomia. Luku ei sisällä pakkausten painoa. Vuonna 1966 ruokakori oli henkeä kohti runsaan kilon painavampi. Kotitalouteen kuului 2,4 henkeä vuonna 1985, vuonna 1966

- hur mycket en enskild familjemedlem konsumerar av de livsmedel som skaffats till hemmet, emedan uppgifterna bokförs hushållsvis
- hur mycket livsmedel som p.g.a. svinn inte kommer att användas som föda.

3. FÖRÄNDRINGAR I LIVSMEDELSKONSUMTIONEN

3.1. Matutgifternas andel av hushållens utgifter åren 1966, 1976 och 1985

Med stigande levnadsstandard använder hushållen en allt mindre del av sina inkomster till mat och dryck. Under seklets första decennium använde en yrkesarbetarfamilj mer pengar till mat och dryck än till alla andra utgifter sammanlagt, nämligen 55 %. År 1985 utgjorde utgifterna för livsmedel, drycker och måltider utanför hemmet en dryg fjärdedel av de finländska hushållens utgifter. År 1966 var motsvarande andel 35 %. Minskningen av matutgifternas andel beror framför allt på att hushållen har använt sina ökade inkomster till nya nyttigheter. På 1970-talet skaffade hemmen kapitalvaror. På 1980-talet går en allt större del av inkomsterna till resor och olika slag av fritidsutgifter. Minskningen av matutgifternas andel bromsas av förändringen av dessa utgiftsposters sammansättning. Man köper hem mera kött och fisk, grönsaker och frukt än tidigare. Samtidigt har också uteätandet blivit vanligare.

3.2. Konsumtion av vissa livsmedel i hushållen åren 1966, 1976 och 1985

År 1985 skaffade hushållen varje vecka hem ca. 12 kg livsmedel per hushållsmedlem. Ungefär hälften av denna mängd var drycker. I siffran ingår inte förpackningarnas vikt. År 1966 var matkorgen drygt ett kilo tyngre per person. Till hushållet hörde 2,4 personer år 1985 mot 3,4

luku oli 3,4 henkeä. Ruokakorin sisältö on tarkasteltavana ajanjaksona muuttunut (taulukko 1). Vuonna 1985 hankittiin esim. jauhoja, perunoita, maitoa, voita ja sokeria huomattavasti vähemmän ja lihaa, erityisesti jauhelihaa, siipikarjan-, hirven- yms. lihaa, makkaraa, vihanneksia, hedelmiä, marjoja, viiliä, jogurttia ja juustoa taas selvästi enemmän kuin 20 vuotta aikaisemmin. Leipien, talousmargarinin, juurikasvien, kahvin ja munien kulutus kotitalouksissa henkeä kohti ei ole paljon muuttunut. Kotitalouteen hankittavan ruokakorin sisältöön vaikuttavat samanaikaisesti ja usein myös erisuuntaisesti monet tekijät. Naisten työssäkäynti on lisääntynyt ja samalla kotitöihin käytettävissä oleva aika on vähentynyt. Tämän vaikutusta lienee monien nopeasti valmistettavien ruoka-aineiden ja puolivalmisteiden käytön lisääntyminen. Kotona leipomisen ja säilönnän vähenemisestä, mutta myös terveystietoisuuden lisääntymisestä johtunee taas voinin, sokerin ja suolan kulutuksen lasku.

personer år 1966. Matkogens innehåll har förändrats under undersökningsperioden (tabell 1). År 1985 skaffades jämfört med situationen 20 år tidigare t.ex. betydligt mindre mjöl, potatis, mjölk, smör och socker, men däremot betydligt mera kött, speciellt malet kött, kött av fjäderfä, älg m.m., korv, grönsaker, frukt, bär, fil, yoghurt och ost. Hushållens per capita konsumtion av bröd, hushållsmargarin, rotfrukter, kaffe och ägg har inte förändrats nämnvärt. Innehållet i den matkorg som hushållet skaffar sig påverkas samtidigt och ofta även i olika riktning av många olika faktorer. Kvinnors förvärvsarbete har ökat samtidigt som den tid som kan användas för hemarbete har minskat. Detta är antagligen förklaringen till den ökade konsumtionen av snabbt tillredbara matingsredelser och halvfabrikat. Nedgången i konsumtionen av smör, socker och salt beror antagligen på att det bakas och konserveras allt mindre i hemmen, men också på utbredd hälsouppllysning.

Taulukko 1. Eräiden elintarvikkeiden kulutus kotitalouksissa henkeä kohti vuosina 1966, 1976 ja 1985, kg/1
Tabell 1. Konsumtionen av vissa livsmedel i hushållen per person åren 1966, 1976 och 1985, kg/1

		1966	1976	1986
Jauhot ja ryynit - MJöl och gryn	kg	56,9	35,9	27,0
Ruokaleipä - Matbröd	kg	35,9	33,6	33,3
Kahvilleipä - Kaffibröd	kg	10,0	11,1	10,0
Makaroni, spagetti - Makaroni, spaghetti	kg	1,0	1,3	1,5
Aamiaishiutaleet yms. - Majsflingor m.fl.	kg	0,2	0,6	0,7
Tuore naudanliha - Färskt nötkött	kg	5,4	5,9	3,6
Tuore sianliha - Färskt svinkött	kg	7,3	8,2	8,3
Muu kokoliha - Annat helt kött	kg	1,7	4,1	4,8
Jauheliha - Malet kött	kg	3,4	4,9	5,7
Leikkelemakkarat - Charkuterikorv	kg	5,0	8,4	7,6
Nakit - Knackkorv	kg	1,1	2,6	2,9
Lenkkimakkara ¹⁾ - Länkkorv ¹⁾	kg	1,4	9,9	7,7
Muut ruokamakkarat - Annan matkorv	kg	5,2	1,0	1,6
Keitetty, savustettu, suolattu kokoliha - Kökt, rökt, saltat helt kött	kg	1,3	2,5	3,8
Lihäsällykkeet ja -einekset - Köttkonserver och färdigmat av kött	kg	2,1	4,3	6,5
Tuore kala - Färsk fisk	kg	5,8	6,5	6,5
Pakastettu kala - Djupfryst fisk	kg	0,6	1,3	1,2
Suolattu ja savustettu kala, kalasällykkeet ja -einekset Saltad och rökt fisk, fiskkonserver, färdigmat av fisk	kg	2,6	2,6	3,1
Malto - MJölk	l	227,7	204,6	163,3
Piimä, kefiiri ²⁾ - Surmjölk, kefir ²⁾	l	23,0	21,1	19,3
Kerma - Grädde	l	3,7	3,6	3,5
Villi, jogurtti, rahka yms. ³⁾ - Fil, yoghurt, kvarg m.fl. ³⁾	l	1,7	10,7	13,1
Juustot - Ost	kg	3,3	5,3	8,3
Munat - Ägg	kg	8,2	9,8	9,6
Voi - Smör	kg	16,9	10,1	7,2
Voi-kasviöljyseos - Blandning av smör och vegetabiliska oljor	kg	-	-	1,5
Pöytämarginiini - Bordsmargarin	kg	-	3,1	2,4
Taloustaliamarginiini - Hushållsmargarin	kg	2,8	3,2	2,6
Tuoreet hedelmät - Färska frukter	kg	24,0	40,1	40,6
josta omenat - därav äpplen	kg	11,3	15,6	15,2
Marjat (ml. pakastetut ⁴⁾) - Bär (inkl. djupfrysta ⁴⁾)	l	11,0	19,3	23,1
Tuoremehut, tuoremehuomat - Muster, juicer	l	-	9,6	9,1
Juurikasvit - Rotfrukter	kg	7,2	7,5	8,0
Tomaattit- Tomater	kg	2,3	4,5	6,3
Kurkut - Gurkor	kg	1,9	3,2	5,0
Kaalit - Kål	kg	2,4	3,5	3,6
Sipuli - Lök	kg	1,2	2,1	2,9
Sienet - Svamp	kg	1,0	0,4	1,3
Pakastetut ja kuivatut vihannekset ja juurekset - Djupfrysta och torkade grönsaker och rotfrukter	kg	1,2	1,5	1,7
Vihannes- ja juuresällykkeet ja -einekset Konserver och färdigmat av grönsaker och rotfrukter	kg	1,6	2,7	3,8
Peruna - Potatis	kg	84,4	59,3	49,2
Perunatuotteet ⁴⁾ - Potatisprodukter ⁴⁾	kg	1,1	0,2	1,0
Sokeri, sirappi - Socker, sirap	kg	29,4	21,3	16,3
Kahvi - Kaffe	kg	7,3	9,7	8,6
Tee, kaakao ⁵⁾ - Te, kakao ⁵⁾	kg	0,1	0,6	0,6
Suola - Salt	kg	2,8	2,4	1,6
Hilva - Jäst	kg	1,0	0,7	0,6
Virvoitusjuomat ⁶⁾ - Läskedrycker ⁶⁾	kg	28,8	19,5	20,0

- 1) -66 Saunalenkki - Bastulänk
- 2) -66 Kuorittu matto, piimä - Skummjölk, surmjölk
- 3) -66 Keffiri, villi - Kefir, fil
- 4) -66 Sis. perunajauhot - Inkl. potatismjö
- 5) -66 Tee - Te
- 6) -66 Pulloja - Flaskor

* Pakastettuina ostetut - Köpt i djupfrystat

3.3. Ateriat kodin ulkopuolella ja kotona

Vuonna 1985 nauttivat kotitalouden jäsenet noin joka kymmenennen ateriansa kodin ulkopuolella. Ruokailusta muualla kuin kotona on kerätty tietoa viimeisissä kotitaloustiedusteluissa, samoin kuin sosiaali- ja terveysministeriön tutkimusosastolla tehdyssä vuonna 1979 koskevassa kotityötutkimuksessa.

Vuodesta 1976 vuoteen 1985 on koulu- ja päiväkotiruokailussa tapahtunut vain vähäistä muutosta (taulukko 2). Muutokseen ovat vaikuttaneet lähinnä lasten määrän väheneminen ja koulutuksen pidentyminen.

Taulukko 2. Ateriat kodin ulkopuolella henkeä kohti vuosina 1976, 1981 ja 1985, kpl
Tabell 2. Måltider utanför hemmet per person åren 1976, 1981 och 1985, st.

	1976	1981	1985
Ravintola-, baari- ja työpaikka-ateriat - Restaurang-, bar- och arbetsplatsmåltider	19	43	59
Kouluateriat - Skolmåltider	32	30	32
Päiväkotij- ja päivähoitoateriat - Daghems- och dagvårdsmåltider	7	9	9
Vanhusten palvelutaloissa - I servicehus för äldre	-	1	1
Muut ateriat kodin ulkopuolella - Övriga måltider utanför hemmet	-	8	10

Ravintola-, baari- ja työpaikka-aterioista oli työnantajan järjestämiä vuonna 1985 keskimäärin 37 aterialla henkeä kohti, vuonna 1981 vastaava luku oli 28 aterialla. Taulukon 2 luvut ovat koko maan keskiarvoja. Työnantajan järjestämät ateriat keskittyvät palkansaajatalouksiin, kun taas yrittäjätalouksilla ja ammatissa toimimattomilla niitä on hyvin vähän.

Taulukossa 3 on vuoden 1985 kotitaloustiedustelun lukuja kotitalouksissa valmistettujen aterioiden määrästä verrattu STM:n kotityötutkimuksen lukuihin, jotka kuvaavat ruokailijoiden määrää kotona eri aterioilla. Lukuihin vaikuttaa kotitalouden koko. Vähiten perheenjäseniä osallistuu arkilounaalle. Myöskään iltapalaa ei enää valmisteta kaikille kotitalouden jäsenille, mikä on ilmeisesti seurausta osittain harrastusten lisääntymisestä, osittain muuttuneista ruokailutottumuksista. Aamupala on aterialla, jolle useimmat kotitalouden jäsenet yhä osallistuvat.

3.3. Måltider utanför hemmet och hemma

År 1985 intog hushållets medlemmar ungefär var tionde måltid utanför hemmet. Uppgifter om måltider annanstans än i hemmet har samlats in både i de senaste hushållsbudgetundersökningarna och i 1979 års hemarbetsundersökning som har utförts av social- och hälsovårdsministeriets forskningsavdelning.

Från år 1976 till år 1985 har det skett endast små förändringar i skol- och daghemsmåltiderna (tabell 2). Förändringarna beror närmast på det minskande antalet barn och på förlängningen av utbildningstiden.

Av restaurang-, bar- och arbetsplatsmåltiderna år 1985 var i genomsnitt 37 måltider per person ordnade av arbetsgivaren, mot 28 måltider 1981. Siffrorna i tabell 2 är genomsnittsvärden för hela landet. Måltider som ordnas av arbetsgivare koncentreras sig till löntagarhushåll, medan de däremot är mycket sällsynta i företagarkushåll och bland icke yrkesverksamma personer.

I tabell 3 har 1985 års hushållsbudgetundersökningens uppgifter om måltider som tillreds i hushållet jämförts med siffrorna i social- och hälsovårdsministeriets hemarbetsundersökning, som beskriver antalet personer som äter hemma vid olika måltider. Siffrorna påverkas av hushållets storlek. Minst är antalet familjemedlemmar som äter lunch hemma på vardagar. Inte heller kvällsmål tillreds längre för alla hushållsmedlemmar, vilket uppenbarligen är en följd dels av den ökade fritidsverksamheten och dels av ändrade matvanor. Morgonmålet är den måltid som de flesta hushållsmedlemmar fortfarande deltar i.

Taulukko 3. Ateriat kotona vuosina 1979 ja 1985, kpl
Tabell 3. Måltider hemma åren 1979 och 1985, st.

	Arkena Vardagar 1979))	1985	Viikonloppuna Veckoslut 1979))	1985
Aamupala - Frukost	2,5	2,1	2,6	2,3
Lounas - Lunch	1,22)	0,9	2,2	1,8
Päivällinen - Middag	2,3	1,9	2,2	2,0
Iltapala (muu ateriala) - Kvällsmål (annan måltid)	2,2	1,4	2,4	1,5
Kotitalouden keskikoko - Antal personer per hushåll	2,7	2,4	2,7	2,4
Ateriat yhteensä/henkilö - Måltider sammanlagt/per person	3,0	2,6	3,4	3,2

1) Lähde - Källa: Sääntti, R. ja Vesikkala, H. 1983. Ruokataloustyöt.
Kotityötutkimus. Osa XII. Suomen virallinen tilasto. Sosiaalisia
erikoistutkimuksia XXXII:94:1-151. Helsinki.

2) Mukana kotoa otetut eväät.
Välgkost som medtagits hemifrån.

3.4. Omien tuotteiden merkitys elintarvikkeiden kulutuksessa v. 1966, 1976 ja 1985

Omien tuotteiden merkitys kotitalouksien ruokatalouteen oli 20 vuotta sitten huomattavasti suurempi kuin vuonna 1985. Maatalousväestön väheneminen ja maatalouden tuotantorakenteen muuttuminen ovat vähentäneet varsinkin omien jauhujen, maidon ja munien osuutta kotitalouksien ruokataloudessa. Myös puutarhatuotteiden omavaraisuus on laskenut. Kun vuonna 1966 puutarhamarjoista oli itse kasvatettuja 76 % oli tämä osuus vuonna 1985 vain 54 %. Vastaaavat luvut ovat perunan osalta 77 % ja 57 % sekä juurikasvien osalta 68 % ja 46 %.

Keräilytuotteet, kuten kala, metsämarjat ja sienet ovat säilyttäneet osuutensa kuluneiden 20 vuoden aikana melko hyvin. Kotitalouksien käyttämistä tuoreista sienistä 90-100 % on ollut itse poimittuja ja metsämarjoistakin yli 80 %. Omenoiden ja sipulien omavaraisuus kotitalouksien kulutuksessa on kasvanut. Yhtenä syynä tähän saattaa olla kulutustottumusten muutos. Näiden hyödykkeiden kulutus oli vuonna 1966 maatalouden piirissä vielä selvästi keskimääräistä vähäisempää. Molempien tuotteiden kulutus henkeä kohti on maatalouden talouksissa kasvannut noin kolminkertaiseksi, kun kaikkien kotitalouksien omenoiden kulutus on kasvannut vain 35 % ja sipulien 140 %. Maatalouden tuotannon keskittyminen, tilakoon kasvu ja yleensäkin painopisteen siirtyminen etelämmäksi ovat osaltaan vaikuttaneet kehitykseen.

3.4. Betydelsen av egna produkter i konsumtionen av livsmedel åren 1966, 1976 och 1985

De egna produkternas betydelse för hushållens mat-hushållning var betydligt större för 20 år sedan än år 1985. Lantbrukarbefolkningens minskning och förändringen i jordbrukets produktionsstruktur har framför allt lett till en minskning av andelen i hushållens mathushållning av mjöl, mjölk och ägg som producerats själv. Självförsörjningsgraden har minskat även i fråga om trädgårdsprodukter. Medan hushållen år 1966 odlade 76 % av sina trädgårdsbär, var motsvarande andel endast 54 % år 1985. Motsvarande siffror för potatis är 77 respektive 57 %, samt för rotfrukter 68 respektive 46 %.

Insamlingsprodukternas (t.ex. fisk, skogsbär och svamp) andel är i stort sett oförändrad under de senaste 20 åren. Av all färsksvamp som hushållen använde plockades 90-100 % själv och likaledes var andelen skogsbär som plockats själv över 80 %. Självförsörjningsgraden vid konsumtion av äpplen och lök har ökat. En av orsakerna till detta kan vara ändrade konsumtionsvaror. År 1966 låg konsumtionen av dessa nyttigheter för lantbrukarbefolkningens del avsevärt under genomsnittet. Konsumtionen per capita av bägge produkterna har ökat trefalt för lantbrukarhushållens del, medan konsumtionen av äpplen för samtliga hushålls del har ökat med endast 35 % och konsumtionen av lök med 140 %. Jordbruksproduktionens centralisering, ökningen av gårdsarealen och den allmänna tyngdpunktsförskjutningen söderut har alla bidragit till denna utveckling.

Taulukko 4. Omien ja saatujen maatalous-, puutarha- ja keräilytuotteiden osuus
eräiden elintarvikkeiden kulutuksesta vuosina 1966, 1976 ja 1985, %.
Tabell 4. Egna och erhållna lantbruks-, trädgårds- och insamlade produkters andel
i konsumtionen av vissa livsmedel åren 1966, 1976 och 1985, %.

	1966 %	1976 %	1985 %
Jauhot ja ryynit - Mjöl och gryn	36	11	4
Tuore ja pakastettu liha. ml. jauheliha - Färskt och djupfryst kött inkl. malet kött	20	9	8
Tuore ja pakastettu kala - Färskt och djupfryst fisk	34	29	30
Maito - Mjölk	45	20	10
Munat - Ägg	20	7	4
Omenat - Äpplen	17	26	35
Puutarhamarjat - Trädgårdsbär	76	63	54
Metsämarjat - Skogsbär	89	88	84
Juurikasvit - Rotfrukter	68	49	46
Tomaatit - Tomater	9	4	5
Kurkut - Gurkor	21	3	11
Kaalit - Kål	21	14	8
Sipuli - Lök	8	19	22
Sienet - Svamp	100	90	96
Peruna - Potatis	77	62	57

4. RUOAN KULUTUS VÄESTÖRYHMITÄIN VUONNA 1985

4.1. Ateriat vuonna 1985

Kotitalouksien jäsenet nauttivat vuonna 1985 joka kymmenennen ateriansa kodin ulkopuolella, työpai-koilla, kouluissa, päiväkodeissa, ravintoloissa ja baareissa. Näiden aterioiden osuus on laskettu taulukoiden 5 ja 6 tiedoista. Taulukon 6 luvut on muutettu aterioiksi henkeä kohti vuodessa kerto-malla viikonloppuna valmistetut ateriat 112:lla ja ja arkena valmistetut 253:lla. Kodin ulkopuolella ruokailun osuus kaikista aterioista vaihtelee suu-resti väestöryhmittäin (taulukot 5a ja 5b).

Vanhustaloudet söivät aterioistaan vain kolme pro-senttia kodin ulkopuolella, lapsettomat parit kah-deksan prosenttia. Yksinäiset henkilöt ruokailivat aterioistaan 16 % kodin ulkopuolella. Suuri merki-tys kodin ulkopuolisella ruokailulla oli myös yh-den huoltajan talouksissa: 15 % aterioista. Kahden huoltajan lapsiperheissä vastaava osuus oli 11 %.

4. MATKONSUMTION ENLIGT BEFOLKNINGSGRUPP ÅR 1985

4.1. Måltider år 1985

Hushållens medlemmar intog år 1985 var tionde mål-tid utanför hemmet, på arbetsplatser, i skolor, i daghem, på restauranger och matbarer. Dessa mål-tiders andel har beräknats på basis av uppgifterna i tabellerna 5 och 6. Siffrorna i tabell 6 har förvandlats till måltider per person och år genom att multiplicera antalet måltider som tillretts under veckoslut med 112, respektive måltider som tillretts under vardagar med 253. De utanför hemmet intagna måltidernas andel av alla måltider varierar kraftigt efter befolkningsgrupp (tabellerna 5a och 5b).

Åldringshushåll och barnlösa par intog endast tre respektive åtta procent av sina måltider utanför hemmet. Ensamstående intog 16 % av sina måltider utanför hemmet. Även för ensamförsörjarkushåll var måltider utanför hemmet av stor betydelse (15 %). Motsvarande andel var 11 % för barnfamiljer med två försörjare.

Taulukko 5a. Ateriat kodin ulkopuolella henkeä kohti kotitaloustyypeittäin vuonna 1985, kpl
Tabell 5a. Måltider utanför hemmet per person efter hushållstyp år 1985, st.

	Kaikki kotita- loudet Alla hushåll	Yksi- nainen henkilö Enskild person	Lapseton pari Barnlöst par	Vanhus- talous Åldrings- hushåll	Yksin- huoltaja- talous Ensamför- sörjar- hushåll	Kahden huoltajan lapsiperh. Barnfam. med två försörj.	Muut Övriga
Ravintola-, baari- ja työpaikka- ateriat - Restaurang-, bar- och arbetsplatsmåltider	59	133	74	6	57	53	51
Kouluateriat - Skolmåltider	32	15	2	-	82	53	25
Päiväkodissa - Daghemsmåltider	3	-	-	-	15	7	0
Perhepäivähoidossa - Dagvårdsmåltider	5	-	-	-	12	11	1
Vanhusten palvelutaloissa - I servicehus för äldre	1	2	0	11	-	0	0
Muut ateriat kodin ulkopuolella - Övriga måltider utanför hemmet	10	12	13	15	9	8	9
Kotitalouden keskikoko - Antal personer per hushåll	2,4	1,0	2,0	1,3	2,4	3,8	3,5
Yhteensä - Sammanlagt	110	162	89	32	175	132	86
Kodin ulkopuolella syötyjen aterioiden osuus kaikista aterioista - Måltider utanför hemmet av alla måltider, %	10	16	8	3	15	11	8

Taulukko 5b. Ateriat kodin ulkopuolella henkeä kohti kotitalouden sosioekonomisen aseman mukaan
vuonna 1985, kpl

Tabell 5b. Måltider utanför hemmet per person efter hushållets socioekonomisk ställning år 1985, st.

	Maatalous- yrittäjät	Muut yrittäjät	Toimi- henkilöt	Työn- tekijät	Ansioeläk- keen saajat	Kansaneläk- keen tai sos.avus- tuksen varassa elävät Person som lever på folkpension eller socialbidrag	Muut amma- tissa toi- mimattomat
	Jord- bruks- företagare	Övriga företagare	Tjänste- män	Arbetare	Förvärvs- pensions- tagare		Övriga icke yrkes- verksamma
Ravintola-, baari- ja työ- paikka-ateriat - Restaurang-, bar- och arbetsplatsmåltider	18	49	95	60	13	6	105
Kouluateriat - Skolmåltider	35	43	38	36	6	8	56
Päiväkodissa - Daghemsmåltider	1	3	5	4	0	1	5
Perhepäivähoidossa - Dagvårdsmåltider	1	7	8	6	-	1	3
Vanhusten palvelutaloissa - I servicehus för äldre	0	-	0	0	5	10	-
Muut ateriat kodin ulko- puolella - Övriga måltider utanför hemmet	6	10	12	7	15	12	12
Yhteensä - Sammanlagt	61	112	158	113	39	38	181
Kodin ulkopuolella syötyjen aterioiden osuus kaikista aterioista - Måltider utanför hemmet av alla måltider, %	5	10	14	10	3	3	17
Kotitalouden keskikoko - Antal personer per hushåll	3,4	3,1	2,5	2,8	1,6	1,5	1,3

Palkansaajatalouksien jäsenet ruokailevat kodin ulkopuolella useammin kuin yrittäjätalouksien tai ammatissa toimimattomien talouksien jäsenet. Toimihenkilötalouksien aterioista 14 % nautittiin kodin ulkopuolella, työntekijätalouksien aterioista 10 %. Ryhmässä "muut ammatissa toimimattomat" oli 60 % pääasiassa opintolainoilla eläviä opiskelijoita, mistä johtuu kodin ulkopuolella ruokailun yleisyys, 17 % aterioista.

Ravintoloissa, baareissa tai työpaikkaruokaloissa nautittu ateria oli yleisin kodin ulkopuolella nautituista aterioista useimmissa väestöryhmissä. Ainoastaan yksinhuoltajatalouksissa ja maatalousyrittäjätalouksissa kouluruokailu oli tätä yleisempää.

Taulukoissa 6a ja 6b kuvataan kotona valmistettujen aterioiden määrä päivässä erikseen arkena ja viikonloppuna. Yksinäiset henkilöt valmistavat kotona arkisin 2,2 ateriaa ja viikonloppuisin 2,9 ateriaa. Muissa kotitalouksissa valmistettiin kotona henkeä kohti päivittäin useampia aterioita. Arkiluonas on ateria, jota useimmissa väestöryhmissä valmistettiin vähiten. Poikkeuksen muodostavat mm. maatalousyrittäjätaloudet ja eläkeläistaloudet.

Löntagarhushällens medlemmar intar sina måltider oftare utanför hemmet än medlemmar i företagarhus-håll eller icke yrkesverksamma personers hushåll. Av tjänstemannahushållens måltider intogs 14 % utanför hemmet, medan motsvarande siffra för arbetarhushållens del var 10 %. Gruppen "övrige icke yrkesverksamma personer" utgörs till 60 % av studerande som huvudsakligen lever på studielån, vilket förklarar den höga andelen måltider utanför hemmet (17 %).

Måltid på restauranger, barer eller arbetsplats-serveringar är i de flesta befolkningsgrupper den vanligaste formen av måltider som intagits utanför hemmet. Endast i ensamförsörjarkushåll och i lantbruksföretagarhushåll utgör skolmåltiderna en större grupp.

I tabellerna 6a och 6b framställs antalet hemma tillredda måltider per dag på vardagar respektive under veckoslut. Ensamstående personer tillredde hemma 2,2 måltider på vardagar och 2,9 måltider under veckoslut. I övriga hushåll tillreddes hemma dagligen flera måltider per person. Vardagslunchen är den måltid som i de flesta befolkningsgrupper tillreddes mest sällan. Undantag utgör bl.a. lantbruksföretagarhushållen och pensionärshushållen.

Taulukko 6a. Kotona valmistetut ateriat kotitaloutta kohti kotitaloustyyppittäin vuonna 1985, kpl päivässä
Tabel 6a. Måltider tillredda i hemmet per hushåll efter hushållstyp år 1985, st. per dag

	Kaikki kotitaloudet Alla hushåll	Yksinäinen henkilö Enskild person	Lapseton pari Barnlöst par	Vanhustalous Åldringshushåll	Yksinhuoltajatalous Ensamförsörjarkushåll	Kahden huoltajan lapsiperhe Barnfamilj med två försörjare	Muut Övriga
Arkena - Vardagar							
Aamupala - Frukost	2,1	0,9	1,8	1,2	2,1	3,4	3,0
Lounas - Lunch	0,9	0,3	0,9	1,0	0,4	1,3	1,5
Päivällinen - Middag	1,9	0,5	1,5	1,0	1,9	3,3	2,9
Iltapala (muu ateria) - Kvällsmål (annan måltid)	1,4	0,5	1,1	0,8	1,5	2,3	1,8
Aterioita yhteensä - Måltider sammanlagt	6,3	2,2	5,3	4,0	5,9	10,3	9,2
Aterioita henkeä kohti - Måltider per person	2,6	2,2	2,7	3,1	2,4	2,7	2,6
Viikonloppuna - Veckoslut							
Aamupala - Frukost	2,3	1,0	2,1	1,3	2,4	3,6	3,3
Lounas - Lunch	1,8	0,6	1,5	1,0	1,7	2,9	2,8
Päivällinen - Middag	2,0	0,7	1,7	1,0	2,1	3,2	3,1
Iltapala (muu ateria) - Kvällsmål (annan måltid)	1,5	0,6	1,2	0,8	1,6	2,5	2,0
Aterioita yhteensä - Måltider sammanlagt	7,6	2,9	6,5	4,1	7,8	12,2	11,2
Aterioita henkeä kohti - Måltider per person	3,2	2,9	3,3	3,2	3,3	3,2	3,2
Kotitalouden keskiö - Antal personer per hushåll	2,4	1,0	2,0	1,3	2,4	3,8	3,5

Taulukko 6b. Kotona valmistetut ateriat kotitaloutta kohti sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 1985,

Tabell 6b. Måltider tillredda i hemmet per hushåll efter socioekonomisk ställning år 1985, st. per dag

	Maatalous- yrittäjät	Muut yrittäjät	Toimi- henkilöt	Työn- tekijät	Ansioeläk- keen saajat	Kansaneläk- keen tai sos.avus- tuksen varassa elävät	Muut amma- tissa toi- mimattomat
	Jord- bruks- företagare	Övriga företagare	Tjänste- män	Arbetare	Förvärvs- pensions- tagare	Person som lever på folkpension eller socialbidrag	Övriga icke yrkes- verksamma
Arkena - Vardagar							
Aamupala - Frukost	3,2	2,7	2,2	2,4	1,5	1,3	1,1
Lounas - Lunch	2,4	1,2	0,6	0,9	1,1	1,1	0,4
Päivällinen - Middag	3,1	2,6	1,9	2,3	1,3	1,2	0,7
Iltapala (muu ateria) - Kvällismål (annan måltid)	1,9	1,7	1,5	1,6	0,9	0,9	0,8
Aterioita yhteensä - Måltider sammanlagt	10,6	8,2	6,2	7,2	4,8	4,5	3,0
Aterioita henkeä kohti - Måltider per person	3,1	2,6	2,4	2,6	3,0	3,0	2,3
Viikonloppuna - Veckoslut							
Aamupala - Frukost	3,4	3,0	2,5	2,6	1,6	1,4	1,1
Lounas - Lunch	3,3	2,4	1,8	2,0	1,3	1,2	0,8
Päivällinen - Middag	3,4	2,7	2,0	2,3	1,3	1,2	1,0
Iltapala (muu ateria) - Kvällismål (annan måltid)	2,0	1,9	1,6	1,7	1,0	0,9	0,7
Aterioita yhteensä - Måltider sammanlagt	12,1	10,0	7,9	8,6	5,2	4,7	3,6
Aterioita henkeä kohti - Måltider per person	3,6	3,2	3,2	3,1	3,3	3,1	2,8
Kotitalouden keskikoko - Antal personer per hushåll	3,4	3,1	2,5	2,8	1,6	1,5	1,3

4.2. Eräiden elintarvikkeiden kulutus vuonna 1985

Taulukoissa 7a ja 7b kuvattujen väestöryhmien elintarvikkeiden kulutuksessa on suuria eroja. Kodin ulkopuolisen ruokailun lisäksi ruoan kulutuksen rakenteeseen vaikuttavat mm.

- taloudelliset resurssit
- ruoanvalmistukseen käytettävissä oleva aika
- kotitalouden tiedot ja taidot
- tavat, tottumukset.

4.2. Konsumtion av vissa livsmedel år 1985

Det föreligger stora skillnader i fråga om livsmedelskonsumtionen mellan de befolkningsgrupper som framställs i tabellerna 7a och 7b. Konsumtionens sammansättning påverkas förutom av uteåtande av bl.a. följande faktorer:

- de ekonomiska resurserna
- tillgången på tid för matlagning
- hushållets kunskaper och färdigheter
- traditioner, vanor.

Kotitaloustyypeistä (taulu 7a) yhden ja kahden huoltajan lapsiperheet näyttävät eroavan muista useimpien elintarvikkeiden kulutuksessa. Osaltaan kulutukseen vaikuttaa varmasti se, että näissä kotitalouksissa ruokaillaan keskimääräistä useammin kodin ulkopuolella. Jonkin verran eroon vaikuttaa myös mittausmenetelmä, joka ei ota huomioon erikäisten ihmisten erilaista ruoan tarvetta. Mm. nämä syyt vaikuttavat siihen että edellä mainituissa lapsiperheissä on useimpien ruoka-aineiden kulutus henkeä kohti alhaisempaa kuin aikuistalouksissa. Suuret erot jauhojen, tuoreen lihan, kalan, maidon, voin, juurikasvien ja sokerin kohdalla viittaavat myös muihin syihin.

Yksinhuoltajatalouksien ruokakorissa on piirteitä jotka viittaavat ajan niukkuuteen - ruoka halutaan valmistaa nopeasti. Näiden kotitalouksien ruokakorissa on hieman keskimääräistä enemmän makaronia, spagettia, liha- sekä vihannes- ja juuressäilykkeitä ja eineksiä, jogurttia ja mehuja. Yksinhuoltajataloudet käyttävät myös muita useammin voin tilalla pöytämarginia.

Yhden hengen taloudet ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, jonka kulutuksessa näkyy toisaalta keskimääräistä niukemmin ruoan valmistamista vaativia ruoka-aineita kuten jauhoja, lihaa, kalaa, perunoita ja toisaalta keskimääräistä enemmän ruokaleipää, kahvilleipää, nakkeja, lenkki- ym. makkaraita, erilaisia liha- ja kalavalmisteita, viiliä, jogurttia, juustoja ja muniä, hedelmiä ja tuoremehuja.

Lapsettomien parien ja vanhuksien ruoan kulutuksessa on keskimääräistä enemmän valmistukseen liittyviä ruoka-aineita, kuten jauhoja ja ryynejä, lihaa, kalaa, maitoa, piimää, kermää, voita, marjoja, juurikasveja, perunaa ja sokeria. Vanhuksilla nämä piirteet ovat vahvimmitaan, toisaalta lenkkimakkara, jogurtti, tuoremehut ja -mehujuomat tai perunatuotteet eivät vielä ole vakintuneet vanhusten kulutukseen.

Ruoka-aineiden määrään vaikuttaa myös se kuinka yleistä esim. leipominen on kotitaloudessa. Yksinhuoltajatalouksista 72 prosentissa leivottiin vähintään kerran kuukaudessa, vastaava luku oli yksinäisillä 41 % ja vanhustalouksissa 55 %. Yleisintä leipominen oli kahden huoltajan lapsiperheissä, joista 92 prosentissa leivottiin vähintään kerran kuukaudessa.

Av hushållstyperna (tabell 7a) förefaller barnfamiljer med en eller två försörjare avvika från övriga hushåll beträffande konsumtionen av de flesta livsmedel. Konsumtionen påverkas säkert till en del av att man i dessa hushåll oftare än genomsnittet intar sina måltider utanför hemmet. Skillnaden beror även i viss mån på mätmetoden, som inte beaktar skillnaderna i matbehov hos personer i olika åldrar. Bl.a. dessa faktorer leder till att konsumtionen per person av de flesta matvaror är lägre i de ovannämnda barnfamiljerna än i vuxenhushåll. Stora variationer i konsumtionen av mjöl, färskt kött, fisk, mjölk, smör, rotfrukter och socker tyder också på andra orsaker.

I ensamförsörjarkhushållens matkorg finns drag som tyder på tidsbrist - man vill tillreda maten snabbt. I dessa hushålls matkorg finns litet mer än genomsnittet av makaroni, spaghetti, kött-, grönsaks- och rotfruktskonserver samt färdigmat, yoghurt och safter. Ensamförsörjarkhushållen använder också oftare än andra bordsmargarin i stället för smör.

Enpersonshushållen är en mycket heterogen grupp vars konsumtion kännetecknas av å ena sidan mindre än genomsnittligt av sådana matvaror som kräver tillredning (mjöl, kött, fisk, potatis) och å andra sidan mer än genomsnittligt av sådana matvaror som matbröd, kaffebröd, knäckkorv, länkkorv o.a. korvsorter, olika slags kött- och fiskprodukter, fil, yoghurt, ost och ägg, frukt och juice.

I barnlösa pars och åldringars matkonsumtion ingår mer matlagningsingredienser än genomsnittligt, t.ex. mjöl och gryn, kött, fisk, mjölk, surmjölk, gräddor, smör, bär, rotfrukter, potatis och socker. Dessa är utmärkande särskilt för åldringarnas del. Länkkorv, yoghurt, juicer, saftdrycker och potatisprodukter ingår däremot ännu inte som en fast beståndsdel i åldringshushållens konsumtion av livsmedel.

Mängden födoämnen påverkas också av hur ofta t.ex. bakning förekommer i hushållet. I 72 % av ensamförsörjarkhushållen bakade man minst en gång i månaden. Motsvarande siffra för ensamstående personer var 41 % och för åldringshushåll 55 %. Vanligast var bakning i barnfamiljer med två försörjare. I 92 procent av dessa familjer bakades det minst en gång i månaden.

7A. ERÄIDEN ELINTARVIKKEIDEN KULUTUS KOTITALOUKSISSA KOTITALOUSTYYPEITTÄIN HENKEÄ KOHTI V. 1985, KG/L.
KONSUMTIONEN AV VISSA LIVSMEDEL I HUSHÄLLEN EFTER HUSHÄLLSTYP PER PERSON ÅR 1985, KG/L.

	KAIKKI KOTITA- LOUDET ALLA HUSHÄLL	YKSI- NÄINEN HENKILÖ ENSKILD PERSON	LAPSETON PARI BARNLÖST PAR	VANHUS- TALOUS ÄLDNINGAR- HUSHÄLL	YKSI- HUOLTAJA- TALOUS ENSAMFÖR- SÖRJAR- HUSHÄLL	KAHDEN HUOLTAJAN LAPSIPERHE BARNFAM. MED TVÅ FÖRSÖRJ.	MUUT ÖVRIGA
KOTITALOUKSIJA NÄYTTÄESSÄ - ANTAL HUSHÄLL I URVALET	8200	655	1116	669	257	3552	1951
KOTITALOUKSIJA PERUSJOUKSSA - ANTAL HUSHÄLL I POPULAT.	2045176	481802	321039	333138	63240	525151	320804
HENKILÖITÄ NÄYTTÄESSÄ - ANTAL PERSONER I URVALET	26804	655	2232	1000	680	14363	7874
HENKILÖITÄ PERUSJOUKSSA - ANTAL PERSONER I POPULAT.	4833283	481802	642079	428406	152513	2005801	1122683
KOTITALOUDEN KESKIKOKO - ANTAL PERSONER PER HUSHÄLL	2,4	1,0	2,0	1,3	2,4	3,8	3,5
JAUHOT JA RYNNIT - MJÖL OCH GRYN (10000-10013) KG	27,0	19,0	32,2	43,0	12,4	21,0	34,3
RUOKALEIPÄ - MATBRÖD (10020-10025) KG	33,3	40,8	38,0	41,2	31,7	29,5	31,6
KAHVILEIPÄ - KAFFEBRÖD (10030-10035,10050) KG	10,0	13,9	11,9	17,0	8,8	7,8	8,6
MAKARONI, SPAGETTI - MAKARONI, SPAGHETTI (10040) KG	1,5	1,1	1,4	1,4	1,8	1,6	1,6
AAMIAISHIUTALEET YMS -							
MAJSFLINGOR M.FL. (10041,10044) KG	0,7	0,9	0,6	0,2	0,9	1,0	0,5
TUORE NAUDANLIHA - FÄRSKT NÖTKÖTT (10100,10107-10108) KG	3,6	2,7	5,2	5,1	2,0	3,4	3,3
TUORE SIANLIHA - (10101-10103, 10106,10109) KG	8,3	6,0	10,0	10,5	5,2	6,9	10,3
FÄRSKT SVINKÖTT (10110-10117, 10120-10121) KG	4,8	4,2	6,2	4,6	3,0	4,6	5,1
MUU KOKOLIHA - (10104-10105) KG	5,7	4,1	6,5	6,1	5,1	5,6	6,0
ANNAT HELT KÖTT (10150-10151) KG	7,6	7,4	9,0	7,4	5,3	6,8	8,8
JAUHELIHA - MALET KÖTT (10153) KG	2,9	3,2	3,1	2,3	2,8	3,0	2,8
LEIKKELEMAKKARAT - CHARKUTERIKORVAR (10154) KG	7,7	8,4	8,5	4,5	6,1	7,6	8,6
NAKIT - KNACKKORV (10152, 10155-10156) KG	1,6	1,8	1,8	1,3	1,6	1,6	1,5
LENKKIMAKKARA - LÄNKORV (10130-10135) KG	3,8	4,6	5,3	4,4	3,2	3,2	3,6
MUUT RUOKAMAKKARAT - ANNAN MATKORV (10140-10143, 10145, 10160-10166, 10170-10172) KG	6,5	8,7	7,1	7,3	8,3	6,1	5,2
KEITETTY, SAVUSTETTU, SUOLATTU KOKOLIHA - KOKT, RÖKT, SALTAT HELT KÖTT (10200-10209) KG	6,5	6,0	10,9	11,1	2,9	4,1	7,0
KOKT, RÖKT, SALTAT HELT KÖTT (10210-10213) KG	1,2	1,4	1,3	1,4	1,2	1,1	1,0
LIHASÄILYKKEET JA -EINEKSET - (10214,10220, 10230-10234, 10240-10244, 10250-10251) KG	3,1	3,7	4,4	4,4	2,9	2,5	2,8
KÖTTKONSERVEN OCH FÄRDIGMAT AV KÖTT (10300-10301) L	163,3	131,0	162,0	192,7	131,3	149,4	195,6
TUORE KALA - FÄRSK FISK (10302) L	19,3	17,5	25,2	34,3	10,3	12,9	23,7
PAKASTETTU KALA - DJUPFRYST FISK (10303) L	3,5	3,0	5,0	8,3	2,1	2,2	3,2
SUOLATTU JA SAVUSTETTU KALA, KALASÄILYKKEET, KALAEINEKSET - SALTAD OCH RÖKT FISK, FISKKONSERVEN, FÄRDIGMAT AV FISK (10304-10306) L	13,1	15,4	13,9	11,3	15,1	14,0	10,4
MAITO - MJÖLK (10400-10403) KG	8,3	10,1	10,3	7,6	8,6	7,7	7,7
PIIMÄ, KEFIIRI - SURMJÖLK, KEFIR (10500-10501) KG	9,6	10,8	11,6	11,5	8,2	8,1	9,9
KERMA - GRÄDDE (10600) KG	7,2	6,1	8,1	11,4	3,4	5,2	9,6
VIILI, JUGURTTI, RAHKA YMS. - FIL, YOGHURT, KVARG M.FL. (10601) KG	1,5	1,7	2,1	1,3	1,6	1,5	1,4
FIL, YOGHURT, KVARG M.FL. (10602) KG	2,4	2,4	2,6	2,2	3,1	2,4	2,1
JUUSTO - OST (10603-10604) KG	2,6	2,0	3,1	2,5	2,1	2,5	2,8
MUNAT - ÄGG (10700-10705) KG	40,6	50,1	51,2	43,0	41,7	37,1	35,6
VOI - SMÖR (10710-10717, 10720) L	23,1	19,0	26,4	28,7	18,4	19,6	27,4
VOI-KASVIÖLJYSEOS - SMÖR-VÄXTOLJEBLANDNING (10760) L	9,1	14,8	8,4	5,2	12,3	9,6	7,3
VOI-KASVIÖLJYSEOS - SMÖR-VÄXTOLJEBLANDNING (10800-10803) KG	8,0	7,1	12,2	12,3	4,5	6,3	7,9
PÖYTÄMARGARIINI - BORDSMARGARIN (10804) KG	6,3	7,2	7,7	7,5	5,8	5,8	5,7
TALOUSHMARGARIINI - HUSHÄLLSMARGARIN (10805) KG	5,0	5,2	5,7	4,5	4,2	4,7	5,2
TUOREET HEDELMÄT - FÄRSKA FRUKTER (10806-10808) KG	3,6	3,6	4,4	5,4	2,2	2,9	3,7
MARJAT (ML. PAKASTETUT) - BÄR (INKL. DJUPFRYSTA) (10809) KG	2,9	3,6	4,0	4,8	1,9	2,3	2,3
TUOREMEHUT, TUOREMEHUJUMAT - MUSTER, JUICER (10817) KG	1,3	1,8	2,4	0,7	0,4	1,1	1,2
JUURIKASVIT - ROTFRUKTER (10820,10830) KG	1,7	1,5	2,1	2,9	1,5	1,5	1,6
TOMAATIT - TOMATER (10840-10842, 10850-10852, 10860,10870) KG	3,8	4,9	4,8	3,8	4,8	3,4	3,3
KURKUT - GURKOR (10900) KG	49,2	31,8	61,1	58,7	28,0	40,9	63,6
KAALIT - KÄL (10901-10904) KG	1,0	0,8	0,9	0,2	1,3	1,3	0,8
SIPULIT - LÖK (11000-11004) KG	16,3	13,6	20,9	26,1	11,9	11,7	20,1
SIENTET - SVAMPAR (11100) KG	8,6	10,5	10,8	12,8	6,1	6,0	9,8
PAKASTETUT JA KUIVATUT VIHANNEKSET JA JUUREKSET - DJUPFRYSTA OCH TORKADE (11101-11103) KG	0,6	0,6	0,4	0,4	0,7	0,8	0,6
GRÖNSAKER OCH ROTFRUKTER (11500) KG	1,6	0,9	2,3	2,9	0,9	1,1	1,8
VIHANNES- JA JUURESSÄILYKKEET JA -EINEKSET - KONSERVEN OCH FÄRDIGMAT (12000-12001) L	20,0	17,4	22,6	19,2	16,3	19,8	21,0

Sosioekonomisista ryhmistä (taulu 7b) maatalousryhtäjät ja eläkeläistaloudet eroavat selvästi muista. Edellä todettiin, että näiden talouksien jäsenet ruokailevat muita harvemmin kodin ulkopuolella. Näin ollen kotiin hankitaan keskimääräistä enemmän aterioiden raaka-aineita, tuoretta lihaa, kalaa, maitoa, piimää, voita, juurikasveja, perunaa, sokeria jne. Myös jauhojen ja ryynien kulutus on näissä kotitalouksissa selvästi suurempaa kuin muilla, maatalousryhtäjillä 55 kg henkeä kohti vuodessa. Vastaava luku on ansioeläkeläisillä elävillä talouksilla 41 kg ja kansaneläkeläisillä elävillä 44 kg. Maatalousryhtäjillä jauhojen hankinta liittyy muita useammin leipomiseen. Näistä talouksista yli puolessa leivottiin vuonna 1985 ainakin kerran viikossa, lähes 90 prosentissa ainakin kerran kuukaudessa. Useissa leivottiin myös ruokaleipää, jota näihin talouksiin ostettiin selvästi muita vähemmän, 21 kg henkeä kohti. Kaikkien kotitalouksien keskiarvo oli 33 kg.

Kansaneläkeläistalouksissa käytettiin sianlihaa enemmän kuin muuta tuoretta lihaa. Tuoretta kalaa hankittiin kotiin eniten eläkeläistalouksissa. Eri tavoin valmistettua kalaa (suolattua, savustettua sekä säilykkeitä ja eineksiä) kulutettiin eri sosioekonomisissa ryhmissä 2-4 kg henkeä kohti. Eläkeläistalouksilla on suolasillin ja savustetun yms. kalan osuus tässä ryhmässä suuri. Palkansaatatalouksilla oli leivitettyjen kalaruokien sekä kalasäilykkeiden mm. tonnikalan kulutus noussut näiden rinnalle.

Tuoreet hedelmät ja marjat näyttävät jossain määrin korvaavan toisiaan. Maatalousryhtäjätalouksilla oli hedelmien kulutus keskimääräistä alhaisempaa eli 36 kg henkeä kohti, mutta marjojen kulutus taas runsainta, 36 l. Ansioeläkkeensaajatatalouksissa käytettiin henkeä kohti hedelmiä eniten, 48 kg vuodessa, kansaneläkkeensaajatatalouksissa taas vähiten, 36 kg.

4.3. Omien tuotteiden merkitys elintarvikkeiden kulutuksessa vuonna 1985

Aikaisemmin todettiin, että omena ja sipuli ovat niistä harvoja tuotteita, joiden osalta kotitalouksien omavaraisuus on kasvanut. Taulukoissa 8a ja

Av de socioekonomiska grupperna (tabell 7b) av viker lantbruksföretagarna och pensionärshushållen tydligt från de övriga. Övan konstaterades, att medlemmar av dessa hushåll mera sällan än andra intog sina måltider utanför hemmet. Av denna anledning skaffar de här hushållen hem mer än genomsnittligt av råvaror för matlagning (färskt kött, fisk, mjölk, surmjölk, smör, rotfrukter, potatis, socker o.s.v.). Även konsumtionen av mjöl och gryn är i dessa hushåll betydligt större än i andra hushåll. För lantbruksföretagarnas del var konsumtionen 55 kg per person och år. Motsvarande siffra för hushåll som lever på förvärvspension är 41 kg och för sådana som lever på folkpension 44 kg. För lantbruksföretagarnas del anskaffas mjölet oftare än för andra grupperns del för användning vid bakning. År 1985 bakades det minst en gång i veckan i över hälften av dessa hushåll, och åtminstone en gång i månaden i nästan 90 procent av hushållen. I många hushåll bakades även matbrödet själv. I gengäld köpte hushållen betydligt mindre matbröd (21 kg per person) än genomsnittet för samtliga hushåll (33 kg).

I folkpensionärshushåll användes svinkött mer än annat färskt kött. Anskaffningen av fisk var störst i pensionärshushåll. Fisk framställd på olika sätt (saltad, rökt eller konserverad och som ingrediens i färdigmat) konsumerades i olika socioekonomiska grupper 2-4 kg per person. I pensionärshushållen är andelen salt sill, rökt fisk o.dyl. stor. I lönagarhushållen hade konsumtionen av panerade fiskrätter samt fiskkonserver, bl.a. tonfisk ökat.

Färsk frukt och bär tycks i någon mån ersätta varandra. I lantbruksföretagarhushåll var konsumtionen av frukt mindre än genomsnittet, nämligen 36 kg per person, medan konsumtionen av bär var störst, 36 l. Förvärvspensionstagarhushållen använde mest färsk frukt per person och år (48 kg), åter minst (36 kg) använde folkpensionstagarhushållen.

4.3. Betydelsen av egna produkter i konsumtionen av livsmedel år 1985

Övan konstaterades, att äpplen och lök hör till de få produkter för vilkas vidkommande hushållens självförsörjningsgrad har ökat. Av tabellerna 8a

7B. ERÄIDEN ELINTARVIKKEIDEN KULUTUS KOTITALOUKSISSA SOSIOEKONOMISEN ASEMAN MUKAAN HENKEÄ KOHTI V. 1985. KG/L.
KONSUMTIONEN AV VISSA LIVSMEDEL I HUSHÄLLEN EFTER SOCIOEKONOMISK STÄLLNING PER PERSON ÅR 1985, KG/L.

	MAATALOUS- YRITTÄJÄT	MUUT YRITTÄJÄT	TOIMI- HENKILÖT	TYÖN- TEKIJÄT	ANSIOELÄK- KEEN SAAJAT	KANSAN- ELÄKK. TAI SOSIAALI- AVUSTUKSEN VARASSA ELÄVÄT	MUUT AMMATISSA TOIMI- MATTOMAT
	JORD- BRUKS- FÖRETAGARE	ÖVRIGA FÖRETAGARE	TJÄNSTE- MÄN	ARBE- TÄRE	FÖRVÄRVS- PENSIONS- TAGARE	PERSONER SOM LEVER PÅ FOLK- PENS. ELLER SOCIALBIDRAG	ÖVRIGA ICKE YRKES- VERKSAMMA
KOTITALOUKSIÄ NÄYTTTEESSÄ - ANTAL HUSHÄLL I URVALET	795	520	2609	2764	782	589	141
KOTITALOUKSIÄ PERUSJOUKOSÄ - ANTAL HUSHÄLL I POPULÄT.	118472	97996	628014	587773	317734	231161	64025
HENKILÖITÄ NÄYTTTEESSÄ - ANTAL PERSONER I URVALET	3385	1993	8775	9660	1560	1175	256
HENKILÖITÄ PERUSJOUKOSÄ - ANTAL PERSONER I POPULÄT.	407716	297847	1588429	1619760	500856	335202	83474
KOTITALOUDEN KESKIKOKO - ANTAL PERSONER PER HUSHÄLL	3,4	3,0	2,5	2,8	1,6	1,5	1,3
JAUHOT JA RYYNIT - MJÖL OCH GRYN (10000-10013) KG	55,0	21,8	18,2	22,6	41,3	43,8	12,6
RUOKALEIPÄ - MATBRÖD (10020-10025) KG	20,6	30,9	33,6	33,4	42,0	37,0	29,8
KAHVILEIPÄ - KAFFEBRÖD (10030-10035,10050) KG	7,5	9,7	9,3	9,3	14,1	13,9	9,1
MAKARONI, SPAGETTI - MAKARONI, SPAGHETTI (10040) KG	1,7	1,8	1,5	1,5	1,6	1,2	1,3
AAMIAISHIUTALEET YMS -							
MAJSFLINGOR M.FL. (10041,10044) KG	0,4	0,8	1,1	0,7	0,4	0,2	0,5
TUORE NAUDANLIHA -FÄRSKT NÖTKÖTT (10100,10107-10108) KG	5,5	3,5	3,5	2,9	5,0	4,0	2,7
TUORE SIÄNLIHA -							
FÄRSKT SVINKÖTT (10101-10103, 10106,10109) KG	12,5	8,3	5,7	7,7	12,0	12,7	6,7
MUO KOKOLIHA -							
(10110-10117, 10120-10121) KG	4,1	5,5	4,6	5,1	6,0	3,5	3,0
ANNÄT HELT KÖTT (10104-10105) KG	4,7	6,4	5,5	5,9	7,1	4,9	3,1
JAUHELIHA - MALET KÖTT (10150-10151) KG	8,8	7,5	6,2	8,6	8,2	8,2	4,7
LEIKKELEMAKKARÄT - CHARKUTERIKORVAR (10153) KG	2,2	3,2	3,1	3,1	2,9	2,2	2,0
NAKIT - KNÄCKKORV (10154) KG	9,3	7,5	6,1	9,4	7,0	7,0	4,1
LENKKIMÄKKÄRÄ - LÄNKKORV (10152, 10155-10156) KG	1,2	1,6	1,6	1,6	1,7	1,4	1,7
MUUT RUOKAMÄKKARÄT -							
ANNÄ MATKORV (10130-10135) KG	2,2	4,5	4,1	3,7	4,6	3,5	2,5
KEITETTY, SAVUSTETTU, SUOLÄTTU KOKOLIHA -							
KÖKT, RÖKT, SÄLTÄT HELT KÖTT (10140-10143, 10145, 10160-10166, 10170-10172) KG	3,3	7,2	6,5	7,0	7,0	6,4	5,9
TUORE KÄLÄ - FÄRSK FISK (10200-10209) KG	8,1	5,5	4,8	5,3	13,5	9,6	1,9
PAKÄSTETTU KÄLÄ - DJUPFRYST FISK (10210-10213) KG	0,7	1,1	1,3	1,2	1,3	1,4	0,9
SUOLÄTTU JA SAVUSTETTU KÄLÄ, (10214,10220, 10230-10234, 10240-10244, 10250-10251) KG	2,2	3,1	3,3	2,8	4,0	3,6	2,9
KÄLÄSÄILYKKEET, KÄLÄEINEKSET -							
SÄLTÄD OCH RÖKT FISK, FISKKONSERVER, FÄRDIGMÄT ÄV FISK (10300-10301) L	245,9	153,8	124,6	167,4	193,8	206,3	91,8
MAITO - MJÖLK (10302) L	25,4	16,4	12,5	18,3	33,2	33,6	9,9
PIIMÄ, KEPIIRI - SURMJÖLK, KEPIR (10303) L	2,6	3,4	2,9	2,6	7,5	5,3	2,5
KERMA - GRÄDDE (10304-10306) L	8,8	12,4	15,6	12,7	12,0	10,5	15,4
VIILI, JUGURTTI, RÄHKÄ YMS. -							
FIL, YOGHURT, KVARG M.FL. (10400-10403) KG	7,7	8,0	9,8	7,3	9,2	6,1	6,9
JUUSTO - ÖST (10500-10501) KG	11,8	8,9	8,4	9,2	12,9	10,3	6,7
MUNÄT - ÄGG (10600) KG	16,2	5,6	4,5	6,3	10,0	11,0	3,9
VOI - SMÖR							
VOI-KÄSVIÖLJYSEÖS -							
SMÖR-VÄXTÖLJEBLÄNDNING (10601) KG	0,9	1,8	1,7	1,5	1,7	1,2	0,8
PÖYTÄMÄRGÄRIINI - BORDSMÄRGÄRIN (10602) KG	0,5	2,3	2,6	2,7	2,8	1,9	0,9
TÄLOUSMÄRGÄRIINI - HUSHÄLLSMÄRGÄRIN (10603-10604) KG	1,7	2,4	2,3	2,9	3,0	2,9	1,2
TUOREET HEDELNÄT - FÄRSKÄ FRUKTER (10700-10705) KG	36,1	40,1	45,5	36,0	47,7	35,6	37,5
MÄRJÄT (ML. PÄKÄSTETUT) -							
BÄR (INKL. DJUPFRYSTÄ) (10710-10717, 10720) L	35,9	23,3	20,7	19,2	33,5	26,3	1,8
TUOREMEHUT, TUOREMEHUJOMÄT -							
MUSTER, JUICER (10760) L	4,9	10,9	12,2	8,3	6,3	5,2	13,1
JUURIKÄSVIT - ROTFRUKTER (10800-10803) KG	11,5	7,3	6,9	6,5	12,8	10,9	5,6
TOMÄÄTIT - TOMÄTER (10804) KG	5,0	6,1	7,4	5,6	6,9	5,9	4,7
KURKUT - GURKÖR (10805) KG	5,0	5,2	5,2	5,0	5,2	3,8	3,6
KÄÄLIT - KÄL (10806-10808) KG	3,2	4,2	3,7	2,9	5,4	3,2	2,8
SIPULIT - LÖK (10809) KG	2,2	2,9	2,9	2,4	4,5	3,3	2,7
SIENET - SVÄMPÄR (10817) KG	1,6	1,5	1,4	1,1	1,8	0,8	0,5
PÄKÄSTETUT JA KUIVÄTUT VIHÄNNEKSET JA JUUREKSET - DJUPFRYSTÄ OCH TÖRKÄDE							
GRÖNSÄKÄR OCH ROTFRUKTER (10820,10830) KG	1,5	1,5	1,5	1,6	2,4	2,6	1,4
VIHÄNNE- JA JUURESSÄILYKKEET JA -EINEKSET - KONSERVER OCH FÄRDIGMÄT 10850-10852, 10860,10870) KG	2,2	4,1	4,6	3,5	3,8	3,3	3,3
ÄV GRÖNSÄKÄR OCH ROTFRUKTER (10900) KG	90,5	45,8	36,0	48,0	60,7	59,6	20,7
PERUNÄ - POTÄTIS (10901-10904) KG	0,4	1,2	1,2	1,2	0,3	0,4	1,0
PERUNÄTUÖTTEET - POTÄTISPRODUKTER (11000-11004) KG	25,9	14,1	10,9	15,9	25,5	22,5	8,7
SÖKERI, SIIRÄPPI - SÖCKER, SIRÄP (11100) KG	10,0	7,4	6,4	8,5	13,3	12,2	4,8
KÄHVI - KÄFFE (11101-11103) KG	0,6	0,6	0,6	0,7	0,5	0,4	0,9
TEE, KÄÄKÄO - TE, KÄÄKÄO (11500) KG	2,9	1,5	1,0	1,2	2,7	2,9	1,1
SUOLÄ - SÄLT (12000-12001) L	17,9	21,0	21,7	19,7	20,0	15,6	19,6
VIROVITUSJUOMÄT - LÄSKEDRYCKER							

8b nähdään mikä merkitys eri väestöryhmien elintarvikkeiden kulutuksessa oli omilla tuotteilla vuonna 1985. Itse tuotetun tai metsästetyn lihan sekä maidon merkitys on hyvin pieni muilla kuin maatalousyrittäjätalouksilla. Muilla ryhmillä lihan korkea omavaraisuus johtuu lähinnä hirvenlihan kulutuksesta. Hirven metsästyksen avulla saatu omavaraisuus onkin rinnastettavissa kalastukseen ja marjojen ja sienien keräilyyn. Näiden tuotteiden omavaraisuus on kiinni lähinnä kotitalouden aktiivisuudesta. Metsämarjojen ja sienien kulutuksessa oli itse poimittujen osuus 80 %:n tuntumassa useimmilla väestöryhmillä. Myös juurikasvien ja perunan, 40-50 %:n, ja puutarhamarjojen vielä korkeampi omavaraisuus kuvaa kotitalouksien halua omatoimisuuteen. Yksinhuoltajatalouksilla omavaraisuus jää useimmiten muita alhaisemmaksi. Yhtenä syynä tähän lienee ajanpuute, josta nähtiin oireita jo elintarvikkeiden kulutusrakennetta tarkastellessa.

och 8b framgår de egna produkternas betydelse i konsumtionen av livsmedel för olika befolkningsgrupper år 1985. Kött som hushållen producerat själv eller anskaffat genom jakt samt mjölk som hushållen producerat själv utgör en mycket liten andel i alla andra grupper utom i lantbruksföretagarhushåll. För övriga grupper del är hög självförsörjningsgrad i fråga om kött närmast beroende på konsumtion av älgkött. Den självförsörjningsgrad som uppnåtts genom älgjakt kan jämföras med fiske samt bär- och svamplockning. Självförsörjningsgraden i fråga om dessa produkter beror främst på hushållets aktivitet. Andelen skogsbär och svamp som hushållen själv plockat var nära 80 % i de flesta befolkningsgrupper. Även självförsörjningsgraden i fråga om rotfrukter och potatis, 40-50 %, och den ännu högre självförsörjningsgraden i fråga om trädgårdsbär är tecken på hushållens önskan att vara självförsörjande i fråga om dessa produkter. För ensamförsörjarhushållens del är självförsörjningsgraden oftast lägre. En av orsakerna till detta är antagligen tidsbristen, något som framkom även ovan vid granskningen av sammansättningen av konsumtionen av livsmedel.

Taulukko 8a. Omien tuotteiden osuus eräiden elintarvikkeiden kulutuksesta kotitaloustyypeittäin v. 1985, %
Tabel 8a. Egna produkters andel i konsumtionen av vissa livsmedel efter hushållstyp år 1985, %

	Kaikki kotita- loudet Alla hushåll	Yksi- nainen henkilö Enskild person	Lapseton pari Barnlöst par	Vanhus- talous Äldnings- hushåll	Yksin- huoltaja- talous Ensamför- sörjar- hushåll	Kahden huoltajan lapsiperhe Barnfamilj med två försörjare	Muut Övriga
Tuore ja pakastettu liha, ml. jauheliha - Färskt och djupfryst kött inkl. malet kött	8	3	7	2	1	9	12
Tuore ja pakastettu kala - Färsk och djupfryst fisk	30	21	32	17	22	31	38
Maito - Mjölk	10	1	8	3	1	6	23
Omenat - Äpplen	35	27	44	44	9	28	41
Puutarhamarjat - Trädgårdsbär	54	42	52	30	16	59	61
Metsämarjat - Skogsbär	84	71	81	68	74	88	88
Juurikasvit - Rotfrukter	46	36	46	42	24	43	57
Tomaatit - Tomater	5	6	3	2	1	6	7
Kurkut - Gurkor	11	13	19	11	-	7	15
Kaalit - Kål	8	6	7	7	9	6	11
Sipuli - Lök	24	22	31	13	3	24	22
Sienet - Svamp	96	91	100	93	100	100	95
Peruna - Potatis	57	47	55	42	30	55	69

Taulukko 8b. Omien tuotteiden osuus eräiden elintarvikkeiden kulutuksesta sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 1985, %

Tabell 8b. Egna produkters andel i konsumtionen av vissa livsmedel efter socioekonomisk ställning år 1985, %

	Maatalous- yrittäjät	Muut yrittäjät	Toimi- henkilöt	Työn- tekijät	Ansioeläk- keen saajat	Kansaneläk- keen tai sos.avus- tuksen varassa elävät	Muut amma- tissa toi- mimattomat
	Jord- bruks- företagare	Övriga företagare	Tjänste- män	Arbetare	Förvärvs- pensions- tagare	Person som lever på folkpension eller socialbidrag	Övriga icke yrkes- verksamma
Tuore ja pakastettu liha, ml. jauheliha - Färskt och djupfryst kött inkl. malet kött	34	10	3	8	1	2	11
Tuore ja pakastettu kala - Färsk och djupfryst fisk	49	28	26	34	23	26	22
Maito - Mjölk	66	4	1	2	3	5	1
Omenat - Äpplen	49	39	32	24	49	40	27
Puutarhamarjat - Trädgårdsbär	73	47	50	52	55	41	8
Metsämarjat - Skogsbär	90	77	82	95	62	76	28
Juurikasvit - Rotfrukter	80	49	38	44	38	51	39
Tomaatit - Tomater	17	7	3	5	4	3	0
Kurkut - Gurkor	37	16	4	12	11	15	0
Kaalit - Kål	21	10	6	7	6	14	1
Sipuli - Lök	54	23	19	22	21	18	8
Sienet - Svamp	97	85	98	95	97	99	85
Peruna - Potatis	97	49	42	54	49	55	41

5. KOTITALOUSTIEDUSTELUN TUTKIMUSMENETELMÄ JA TU- LOSTEN ARVIOINTI

Kotitaloustiedustelu on otokseen perustuva tutki-
mus, joka tehdään viiden vuoden välein. Sen pää-
tarkoituksena on tuottaa tietoja kotitalouksien
kulutusmenoista. Niiden lisäksi kerätään tietoja
elintarvikkeiden kulutusmääristä, kotitalouksien
käyttämistä yhteiskunnallisista palveluista sekä
kestokulutushyödykkeiden omistustiheyksistä. Myös
tulotietoja kerätään, mutta niitä käytetään pää-
asiallisesti taustatietoina.

Kotitaloustiedustelun perusjoukon muodostavat maan
kaikki yksityiset kotitaloudet, joista poimitaan
otos. Vuoden 1985 kotitaloustiedustelun otos oli
12 000 kotitaloutta. Lopulliseen näytteeseen kuu-
lui 8200 taloutta, joilta saatiin tietoihin

5. HUSHÄLLSBUDGETUNDERSÖKNINGENS UNDERSÖKNINGS- METOD OCH BEDÖMNING AV RESULTATEN

Hushällsbudgetundersökningen är en urvalsundersök-
ning, som görs vart femte år. Dess huvudsakliga
syfte är att framställa uppgifter om hushållens
konsumtionsutgifter. Dessutom samlas det in
mängduppgifter om livsmedelskonsumtion, uppgifter
om de samhällstjänster som hushållen använder samt
uppgifter om varaktiga konsumtionsvaror. Inkomst-
uppgifter insamlas också men de används huvud-
sakligen som bakgrundsuppgifter.

Hushällsbudgetundersökningens baspopulation utgörs
av landets samtliga privathushåll, av vilka ett
urval uttas. Urvalet i 1985 års hushällsbudget-
undersökning omfattade 12 000 hushåll. I det slut-
liga urvalet ingick 8 200 hushåll, vars uppgifter

perusjoukon tasolle korotetut tiedot perustuvat. Perustiedot kerätään otoskotitalouksilta tilinpidoilla ja haastatteleamalla. Tulotiedot poimitaan osittain hallinnollisista rekistereistä, mm. verotusrekisteristä ja kansaneläkelaitoksen rekistereistä. Tilinpitoihin kotitaloudet osallistuivat kahden viikon ajan siten, että kullakin kahden viikon jaksolla piti 1/26 osa kotitalouksista kirjata kaikkia hankinnoistaan.

Kotitaloustiedustelun teoreettisena kehikkona ovat YK:n kansantalouden tilinpitoa sekä tulonjakotilastoa koskevat suositukset. Kotitaloustiedustelussa käytettävä kulutusnimikkeistö perustuu käyttötarkoituksen perusteella tehtyyn jaotteluun: elintarvikkeet, juomat, tupakka, vaatteet jne.

Elintarvikkeita koskeva osa nimikkeistöstä sisältää tarkimmalla tasolla noin 200 eri hyödykettä tai hyödykeryhmää (ks. liite). Tämä taso on tallennettu koneellisiin tiedostoihin. Kotitaloudet ovat kirjanneet hankintansa tilikirjoihin mahdollisimman tarkasti. Tilastokeskuksessa tiedot on tallennettu koodiston mukaisesti.

Kotitalouden ei ole tarvinnut merkitä määrää kaikkien elintarvikehankintojen kohdalle. Ilman määrätietoa on alunperin sallittu jättää mm. salaatin, kiinankaalin, raparperin, pinaatin, makeisten ja useiden mausteiden. Jotta tilinpito ei olisi tuottanut kotitaloudelle kohtuutonta vaivaa, sallittiin tämän lisäksi useiden elintarvikkeiden ilmoittaminen myös kappaleina esim. painon sijasta. Näin meneteltiin mm. leipien, useiden hedelmien ja juurikasvien kohdalla. Kappaletiedot on Tilastokeskuksessa muunnettu painoiksi erilaisten päätteilysäntöjen avulla. Tämän menettelyn käyttö kuitenkin heikentää määrätietojen tarkkuutta.

Tarkimman, 5-numerotason luokituksen mukaisiin kulutustietoihin saattaa sisältyä satunnaishvirheitä. Tämän tason tiedot ovat kuitenkin käytettävissä, sillä vain täten voidaan käyttäjälle taata mahdollisuus erilaisten, esim. tämän julkaisun ryhmittelyä poikkeavien, yhdistelmien tekoon.

uppräknats till baspopulationens nivå. Basuppgifterna samlas in av urvalshushållen med hjälp av bokföringar och intervjuer. Inkomstuppgifterna insamlas delvis ur administrativa register, bl.a. ur beskattningsregistret och folkpensionsanstaltens register. I bokföringarna deltog hushållen under två veckors tid sålunda att under varje tvåveckorsperiod förde 1/26 av hushållen bok över alla sina anskaffningar.

Hushållsbudgetundersökningens teoretiska ram utgörs av Förenta Nationernas rekommendationer för nationräkenskaperna och inkomstfördelningsstatistiken. Den konsumtionsnomenklatur som används i hushållsbudgetundersökningen baserar sig på indelning efter användningsändamål: livsmedel, drycker, tobak, kläder o.s.v.

Den del av nomenklaturen som gäller livsmedel innehåller på sin noggrannaste nivå ca. 200 olika nyttigheter eller nyttighetsgrupper (se bilagan). Uppgifterna på denna nivå finns registrerade i maskinregister. Hushållen har fört in sina anskaffningar så noggrant som möjligt i böckerna. Uppgifterna har kodats på Statistikcentralen.

Hushållet har inte behövt anteckna mängder i fråga om alla livsmedelsanskaffningar. I fråga om bl.a. sallad, kinakål, rabarber, spenat, sötsaker och de flesta kryddor har mängdangivelse inte krävts. För att bokföringen inte skulle bereda hushållet oskäligt mycket besvär, har det dessutom varit tillåtet att ange de flesta livsmedel enligt antal i stället för efter vikt, t.ex. beträffande bröd, de flesta slagen av frukter och rotfrukter. Stycketalsuppgifterna har på Statistikcentralen omvandlats till viktuppgifter med hjälp av olika slutledningsregler. Användningen av detta förfarande försvagar dock mängduppgifternas noggrannhet.

Det kan förekomma slumpmässighetsfel bland konsumtionsuppgifterna på den noggrannaste klassificeringsnivån, 5-siffernivån. Uppgifter på denna nivå är dock tillgängliga, då detta är enda sättet att ge användaren möjlighet att företa olika kombinationer som t.ex. avviker från indelningen i denna publikation.

Vuoden 1985 kotitaloustiedustelun tilinpitotutkimuksen kato oli noin 28 %. Katoa analysoidaan myöhemmin tarkoin, mutta nyt jo on tiedossa, että suurten kaupunkien kotitaloudet ja yhden hengen kotitaloudet useammin kuin muut jäävät pois tutkimuksesta. Tätä aineiston vinoutta on pyritty poistamaan kehittämällä tulosten laskentamenetelmää.

6. KÄSITTEET JA LUOKITUKSET

Kotitalous. Kotitalouksia olivat yksinäiset ja henkilöt, jotka asuivat yhdessä ja/tai joilla oli yhteistä tulojen käyttöä. Pitkäaikaisesti laitoksissa eläneet ja asuneet henkilöt jäivät tutkimuksen ulkopuolelle.

Kotitaloustyyppi. Kotitaloustyyppi on luokittelu, joka kuvaa kotitalouden elämäntilannetta. Luokittelukriteerit ovat kotitalouden jäsenen ikä, asema kotitaloudessa (päämies, puoliso) sekä kotitalouden huollettavien lasten lukumäärä. Yhden henkilön kotitaloudet ovat iältään 17 - 64-vuotiaita. Vanhustalouksiin kuuluvat ovat joko yhden tai useamman henkilön talouksia, joiden kaikki jäsenet ovat 65 vuotta täyttäneitä. Kahden huoltajan taloudet ovat "ydinperheitä", joissa kaikki lapset ovat alle 25-vuotiaita huollettavia. Myös yksinhuoltajatalouksiin kuuluvat sellaiset taloudet, joissa kaikki lapset ovat alle 25-vuotiaita huollettavia. "Muihin talouksiin" kuuluu mm. perheitä, joissa huollettavien lasten lisäksi on pääasiassa omilla tuloillaan eläviä lapsia ja/tai isovanhempia.

Sosioekonominen asema. Kotitalouden jokaiselle henkilölle muodostetaan sosioekonominen asema hänen oman toimintansa perusteella. Kotitalouden sosioekonominen asema määritellään päämiehen sosioekonomisen aseman avulla. Päämiehellä tarkoitetaan henkilöä, jonka katsotaan ensisijaisesti olevan vastuussa kotitalouden toimeentulosta. Sosioekonomisen luokituksen karkein taso jakaa henkilöt yrittäjiin, palkansaajiin ja ammatissa toimimattomiin. Tämä jako on tehty henkilön ilmoittamien ajankäyttötietojen perusteella. Tarkemmille tasolle mentäessä käytetään apuna tietoja mm. henkilön ammatiasemasta, koulutuksesta ja tuloista.

Bortfallet för bokföringsundersökningen i 1985 års hushållsbudgetundersökning var ungefär 28 %. Bortfallet kommer att analyseras i detalj senare men redan nu vet man att storstadshushåll och enpersonshushåll oftare än andra uteblir från undersökningen. Denna skevhet i materialet har man försökt undanröja genom att utveckla resultatberäkningsmetoden.

6. BEGREPP OCH KLASSIFICERINGAR

Hushåll. Ett hushåll består av ensamstående personer och personer som bor tillsammans och/eller använder sina inkomster gemensamt. Personer som långa tider varit intagna på anstalt ingår inte i undersökningen.

Hushållstyp. Hushållstyp är en indelning som beskriver hushållets livscykel. Klassificeringskriterier är hushållsmedlemmarnas ålder, ställning i hushållet (huvudman, maka/make) samt antalet barn som hushållet försörjer. Enpersonshushåll är i åldern 17 - 64 år. Åldringshushållen är en- eller tvåpersonershushåll, vars alla medlemmar fyllt 65 år. Tvåförsörjarfamiljer är "kärnfamiljer", där alla barn är under 25 år, och som föräldrarna försörjer. Till ensamförsörjars-hushållen hör även sådana hushåll där alla barn är under 25 år och som föräldern försörjer. Till "övriga hushåll" hör bl.a. familjer där det förutom barn som skall försörjas i huvudsak finns barn och/eller far- eller morföräldrar som i huvudsak lever på egna inkomster.

Socioekonomisk ställning. För varje person bildas den socioekonomiska ställningen på grundvalen av hans eller hennes egen verksamhet. Hushållets socioekonomiska ställning fastställs med hjälp av huvudmannens socioekonomiska ställning. Med huvudman avses den person som man kan anse ha ansvaret för hushållets utkomst. Den grovaste nivån av klassificeringen av socioekonomisk ställning delar in personer i företagare, löntagare och icke yrkesverksamma. Denna indelning har gjorts på basis av de tidsanvändningsuppgifter som intervjupersonen angett. Då man går till noggrannare nivåer utnyttjar man uppgifter om bl.a. personens tjänsteställning, utbildning och inkomster.

LIITE
BILAGA

TARKKA ELINTARVIKENIMIKKEISTÖ
NOGGRANN LIVSMEDELSKLASSIFICERING

10-11 ELINTARVIKKEET

100 LEIPÄ- JA VILJATUOTTEET

1000-

1001 JAUHOT, SUURIMOT, JYVÄT JA SIEMENET

10000	VEHNÄJAUHOT	KG
10001	OHRAJAUHOT	KG
10002	RUISJAUHOT	KG
10003	PERUNAJAUHOT	KG
10004	GRAHAMJAUHOT	KG
10005	MUUT JAUHOT	KG
10006	KAURARYYNIT, -HIUTALEET JA -JYVÄT	KG
10007	MANNARYYNIT	KG
10008	RUISRYYNIT, -HIUTALEET JA -JYVÄT	KG
10009	OHRARYYNIT, -HIUTALEET JA -JYVÄT	KG
10010	VEHNÄHIUTALEET, -ALKIOT, -JYVÄT JA LESEET	KG
10011	RIISIRYYNIT JA -HIUTALEET	KG
10012	MUUT RYYNIT, JYVÄT JA SIEMENET	KG
10013	LASTEN VELLIT JA PUUROT	KG

1002 RUOKALEIPÄ

10020	NÄKKILEIPÄ JA HAPANKORPUT	KG
10021	PEHMEÄ RUISLEIPÄ	KG
10022	VEHNÄRUOKALEIPÄ	KG
10023	SEKALEIPÄ	KG
10024	MUU PEHMEÄ RUOKALEIPÄ	KG
10025	KARJALANPIIRAKAT	KG

1003 KAHVILEIPÄ

10030	KAHVIPITKO	KG
10031	VIINERIT JA MUNKIT YMS.	KG
10032	KORPUT JA RINKELIT	KG
10033	KEKSIT, VOHVELIT JA PIKKULEIVÄT	KG
10034	LEIVOKSET, KAKUT JA MAKEAT PIIRAKAT	KG
10035	VALMIIT TAIKINAT	KG

1004 MUUT VILJATUOTTEET

10040	MAKARONIT JA SPAGETIT	KG
10041	VILJAMUROT JA -MUROKKEET	KG
10042	MÄMMI	KG
10043	POP CORN YMS.	KG
10044	MYSLI YMS. VILJA-HEDELMÄSEKOITTEET	KG

10-11 LIVSMEDEL

100 BRÖD- OCH SPANNMÄLSPRODUKTER

1000-

1001 MJÖL, GRYN, KORN OCH FRÖN

10000	VETEMJÖL
10001	KORNMJÖL
10002	RÄGMJÖL
10003	POTATISMJÖL
10004	GRAHAMMJÖL
10005	ANNAT MJÖL
10006	HARVREGRYN, -FLINGOR OCH -KORN
10007	MANNAGRYN
10008	RÄGGRYN, -FLINGOR OCH -KORN
10009	KORNGRYN, -FLINGOR
10010	VETEFLINGOR, -GRODDAR, -KORN OCH -KLI
10011	RISGRYN OCH -FLINGOR
10012	ÖVRIGA GRYN, KORN OCH FRÖN
10013	BARN VÄLLING OCH -GRÖT

1002 MATBRÖD

10020	KNÄCKEBRÖD OCH SURSKORPOR
10021	MJUKT RÄGBRÖD
10022	VETEBRÖD
10023	BLANDMJÖLSBRÖD
10024	ANNAT MJUKT MATBRÖD
10025	KARELSKA PIROGER

1003 KAFFEBRÖD

10030	KAFFELÄNGD
10031	WIENERBRÖD OCH MUNKAR M.M.
10032	SKORPOR OCH KRINGLOR
10033	KEX, VÄFFLOR OCH SMÄBRÖD
10034	BAKELSER, KAKOR OCH SÖTA PIROGER
10035	FÄRDIGA DEGAR

1004 ÖVRIGA SPANNMÄLSPRODUKTER

10040	MAKARONI, SPAGHETTI
10041	FRUKOST-, MAJSFLINGOR
10042	MEMMA
10043	POP CORN OSV.
10044	MYSLI M.M.

1005	LEIVONNAISPAKASTEET		1005	DJUPFRYSTA BAKVERK	
10050	PAKASTETUT TAIKINAT	KG	10050	DJUPFRYSTA DEGAR	
10051	LEIVONNAISPAKASTEET	KG	10051	DJUPFRYSTA BAKVERK	
101	LIHA		101	KÖTT	
1010-			1010-		
1011	TUORE LIHA		1011	FÄRSKT KÖTT	
10100	NAUDANLIHA	KG	10100	NÖTKÖTT	
10101	SIANLIHA	KG	10101	SVINKÖTT	
10102	KYLJYKSET	KG	10102	KOTLETTER	
10103	RAAKA KINKKU	KG	10103	RÅ SKINKA	
10104	PAISTISTA JAUHETTU JAUHELIHA	KG	10104	MALET KÖTT, STEK	
10105	MUU JAUHELIHA	KG	10105	ANNAT MALET KÖTT	
10106	KARJALANPAISTI	KG	10106	KARELSK STEK	
10107	VALMIIKSI LEIVITETYT		10107	FÄRDIGT PANERADE RÅA KÖTT- PRODUKTER	
	KYPSENTÄMÄTTÖMÄT LIHATUOTTEET	KG	10108	NÖTKROPP OCH DESS DELAR	
10108	NAUDANRUHO JA RUHONOSAT	KG	10109	SVINKROPP OCH DESS DELAR	
10109	SIANRUHO JA RUHONOSAT	KG	10110	FÄRKÖTT	
10110	LAMPAANLIHA	KG	10111	RENKÖTT	
10111	PORONLIHA	KG	10112	ÄLGKÖTT	
10112	HIRVENLIHA	KG	10113	ANNAT VILT	
10113	MUU RIISTA	KG	10114	FÄRSKT KÖTT AV FJÄDERFÄ	
10114	TUORE SIIPIKARJANLIHA	KG	10115	LEVER, NJURAR	
10115	MAKSA JA MUNUAISET	KG	10116	BLOD	
10116	VERI	KG	10117	TUNGA, BEN, LÄGGAR, INÄLVOR	
10117	KIELI, LUUT, POTKAT JA SISÄLMYKSET	KG			
1012	PAKASTETTU LIHA		1012	DJUPFRYST KÖTT	
10120	PAKASTETTU SIIPIKARJA JA BROILERIN MAKSA	KG	10120	DJUPFRYST KÖTT AV FJÄDERFÄ OCH BROILERLEVER	
10121	MUU PAKASTETTU LIHA	KG	10121	ANNAT DJUPFRYST KÖTT	
1013	KEITETTYT, SUOLATUT, KUIVATUT, SAVUS- TETUT TAI GRILLATUT KOKOLIHATUOTTEET		1013	KOKTA, SALTADE, RÖKTA ELLER GRILLADE HELKÖTTSKONSKRVER	
10130	SIIPIKARJAN LIHA	KG	10130	KÖTT AV FJÄDERFÄ	
10131	NAUDANLIHA	KG	10131	NÖTKÖTT	
10132	SIANLIHA	KG	10132	SVINKÖTT	
10133	LAMPAANLIHA	KG	10133	FÄRKÖTT	
10134	PORONLIHA	KG	10134	RENKÖTT	
10135	MUUT LEIKKELELIHAT	KG	10135	ANNAT CHARKUTERIKÖTT	
1014	LIHA- JA LIHARUOKASÄILYKKEET		1014	KÖTT- OCH KÖTTMATKONSERVER	
10140	TÄYSLIHASÄILYKKEET	KG	10140	HELKÖTTSKONSERVER	
10141	JAUHELIHASÄILYKKEET	KG	10141	KONSERVER AV MALET KÖTT	
10142	HERNEKEITTO	KG	10142	ÄRTSOPPA	
10143	MUUT LIHA- JA LIHARUOKASÄILYKKEET	KG	10143	ANDRA KÖTT- OCH KÖTTMATKONSERVER	
10145	VERIOHUKAISJAUHE	KG	10145	BLODPLÄTTSPULVER	
1015	MAKKARAVALMISTEET		1015	KORVPRODUKTER	
10150	KESTOMAKKARAT	KG	10150	METVURST	
10151	LEIKKELEMAKKARAT	KG	10151	CHARKUTERIKORVAR	
10152	MAKSAMAKKARA	KG	10152	LEVERKORV	

10153	NAKIT	KG	10153	KNACKKORVAR
10154	LENKKIMAKKARAT	KG	10154	LÄNKKORVAR
10155	SISKONMAKKARAT YMS. RAAKATUOTTEET	KG	10155	SISKONKORVAR O.DYL. RÅPRODUKTER
10156	MUUT RUOKAMAKKARAT	KG	10156	ÖVRIGA MATKORVAR
1016	LIHAEINESVALMISTEET JA KANA- YMS. SALAATIT		1016	FÄRDIGMAT AV KÖTT OCH HÖNSSALLADER M.M.
10160	HYYTELÖSYLTYY	KG	10160	ALADÄB
10161	KAALIKÄÄRYLEET	KG	10161	KÄLDOLMAR
10162	LAATIKOT	KG	10162	LÄDOR
10163	JAUHELIHAEINEKSET	KG	10163	FÄRDIGMAT AV MALET KÖTT
10164	VERIVALMISTEET	KG	10164	BLODRÄTTER
10165	LIHAPIIRAKAT JA -PASTEIJAT, PIZZAT	KG	10165	KÖTTPIROGER OCH -PASTEJER, PIZZOR
10166	KANA- YMS. SALAATIT JA MUUT LIHAEINESVALMISTEET	KG	10166	HÖNSSALLADER M.M. OCH ÖVRIG FÄRDIGMAT AV KÖTT
1017	LIHARUOKAPAKASTEET		1017	DJUPFRYSTA KÖTTRÄTTER
10170	PAKASTEKEITOT	KG	10170	DJUPFRYSTA SOPPOR
10171	MUUT PAKASTETUT VALMIIT LIHARUOAT	KG	10171	ANNAN DJUPFRYST FÄRDIGMAT AV KÖTT
10172	TÄYTETYT OHUKAISET	KG	10172	FYLLEDA PLÄTTAR
102	KALA		102	FISK
1020	TUORE KALA		1020	FÄRSK FISK
10200	SILAKKÄ	KG	10200	STRÖMMING
10201	SILAKKAFILEET	KG	10201	STRÖMMINGSFILEER
10202	MUIKKU	KG	10202	MUJKA
10203	AHVEN	KG	10203	ABBORRE
10204	HAUKI	KG	10204	GÄDDA
10205	SIIKA	KG	10205	SIK
10206	LOHI	KG	10206	LAX
10207	KIRJOLOHI	KG	10207	FORELL
10208	MUU TUORE KALA JA MÄTI	KG	10208	ANNAN FÄRSK FISK OCH ROM
10209	RAVUT	KG	10209	KRÄFTOR
1021	PAKASTETTU KALA		1021	DJUPFRYST FISK
10210	PAKASTETTU SEITI	KG	10210	DJUPFRYST SEJ
10211	PAKASTETUT SILAKKAFILEET	KG	10211	DJUPFRYSTA STRÖMMINGSFILEER
10212	MUU PAKASTETTU KALA JA MÄTI	KG	10212	ANNAN DJUPFRYST FISK OCH ROM
10213	PAKASTETUT RAVUT JA KATKARAVUT	KG	10213	DJUPFRYSTA KRÄFTOR OCH RÄKOR
10214	LEIVITETYT YMS. KALARUOAT	KG	10214	PANERADE FISKRÄTTER M.M.
1022	KALARUOKAPAKASTEET		1022	DJUPFRYSTA FISKRÄTTER
10220	PAKASTETTU KALAKEITTO	KG	10220	DJUPFRYST FISKSOPPA
1023	SUOLATTU, SAVUSTETTU JA GRILLATTU KALA		1023	SALTAD, RÖKT OCH GRILLAD FISK
10230	SUOLATTU SILLI	KG	10230	SALTAD SILL
10231	SUOLATTU SILAKKA	KG	10231	SALTAD STRÖMMING
10232	MUU SUOLAKALA	KG	10232	ANNAN SALTAD FISK
10233	LIPEÄKALA	KG	10233	LUTFISK
10234	SAVUSTETTU JA GRILLATTU KALA	KG	10234	RÖKT OCH GRILLAD FISK

1024	KALASÄILYKKEET		1024	FISKKONSERVER	
10240	SILLI- JA ANJOVISSÄILYKKEET	KG	10240	SILL- OCH ANJOVISKONSERVER	
10241	SARDIINIT, TONNIKALA, MAKRILLI JA MUSTEKALA	KG	10241	SARDINER, TONFISK, MAKRILL OCH BLÄCKFISK	
10242	SILAKKA- JA MUUT KALASÄILYKKEET	KG	10242	STRÖMMINGS- OCH ANDRA FISKKONSERVER	
10243	SIMPUKAT, KATKARAVUT JA ETANAT YMS.	KG	10243	MUSSLOR, RÄKOR OCH SNIGLAR M.M.	
10244	KALALIEMIKUUTIOT JA KALAPUSSIKEITOT	KG	10244	FISKBULJONGTÄRNINGAR, FISKPASSOPPOR	
1025	KALAEINEKSET JA -SALAATIT		1025	FÄRDIGMAT AV FISK OCH FISKSALLADER	
10250	SILAKKALAATIKKO, JANSSONIN KIUŠAUS JA KALAPIZZAT YMS.	KG	10250	STRÖMMINGSLÄDOR, JANSSONS FRESTELSE OCH FISKPIZZA M.M.	
10251	KALASALAATIT JA MUUT KALAEINEKSET	KG	10251	FISKSALLADER, FÄRDIGMAT AV FISK	
103	MAITO JA MAITOTUOTTEET		103	MJÖLK OCH MJÖLKPRODUKTER	
10300	KULUTUSMAITO JA KEVYTMAITO	L	10300	KONSUMTIONSMJÖLK OCH LÄTTMJÖLK	
10301	RASVATON MAITO	L	10301	FETTFRI MJÖLK	
10302	PIIMÄ JA KEFIIRI	L	10302	SURMJÖLK, KEFIR	
10303	KERMA, KESTOKERMA JA KEVYTKERMA	L	10303	GRÄDDE, H-GRÄDDE, LÄTTGRÄDDE	
10304	JOGURTTI, JOGURTTIJUOMAT	L	10304	YOGHURT, SOFT DRINKS M.M.	
10305	VIILI JA KEVYTVIILI	L	10305	FIL, LÄTTFIL	
10306	RAHKA, KERMAVIILI, RANSKANKERMA YMS.	L	10306	KVARG M.M. MJÖLKPRODUKTER	
10308	MAITOJAUHEET	KG	10308	MJÖLKPULVER	
10309	VANUKKAAT	L	10309	PUDDINGAR	
10310	LASTEN JOGURTIT	KG	10310	BARNYOGHURT	
104	JUUSTO		104	OST	
10400	EMMENTALJUUSTO	KG	10400	EMMENTALOST	
10401	EDAMJUUSTO	KG	10401	EDAMEROST	
10402	SULATEJUUSTOT	KG	10402	SMÄLTOSTAR	
10403	MUUT JUUSTOT	KG	10403	ÖVRIGA OSTAR	
105	MUNAT		105	ÄGG	
10500	KANANMUNAT	KG	10500	ÄGG	
10501	MUUT LINNUNMUNAT	KG	10501	ÖVRIGA FÄGELÄGG	
106	RASVAT JA ÖLJYT		106	FETTER OCH OLJOR	
10600	VOI	KG	10600	SMÖR	
10601	VOI-KASVIÖLJYSEOS	KG	10601	SMÖR-VÄXTOLJEBLANDNING	
10602	JÄÄKAAPPIMARGARIINI	KG	10602	KYLSKÄPSMARGARIN	
10603	YLEISMARGARIINI	KG	10603	UNIVERSALMARGARIN	
10604	TALOISMARGARIINI	KG	10604	HUSHÄLLSMARGARIN	
10605	KOOKOSRASVA	KG	10605	KOKOSFETT	
10606	MUUT RAVINTORASVAT	KG	10606	ÖVRIGA NÄRINGSFETTER	
10607	RUOKAÖLJYT	L	10607	MATOLJOR	
10608	RASVASEKOITE (PULLOKERMA)	L	10608	FETTBLANDNING (FLASKGRÄDDE)	
10609	GRILLAUSKASTIKKEET	L	10609	GRILLSÄSER	

107	HEDELMÄT JA MARJAT		107	FRUKTER OCH BÄR	
1070	TUOREET HEDELMÄT		1070	FÄRSKA FRUKTER	
10700	OMENAT	KG	10700	ÄPPLEN	
10701	APPELSIINIT	KG	10701	APELSINER	
10702	MUUT SITRUSHEDELMÄT	KG	10702	ÖVRIGA CITRUSFRUKTER	
10703	BANAANIT	KG	10703	BANANER	
10704	VIINIRYPÄLEET	KG	10704	VINDRUVOR	
10705	MUUT HEDELMÄT	KG	10705	ÖVRIGA FRUKTER	
1071	TUOREET MARJAT		1071	FÄRSKA BÄR	
10710	MUSTAT VIINIMARJAT	L	10710	SVARTA VINBÄR	
10711	PUNAISET JA VALKOISET VIINIMARJAT	L	10711	RÖDA OCH VITA VINBÄR	
10712	MANSIKAT	L	10712	JORDGUBBAR	
10713	MUUT PUUTARHAMARJAT	L	10713	ÖVRIGA TRÄDGÅRDSBÄR	
10714	MUSTIKAT	L	10714	BLÅBÄR	
10715	PUOLUKAT JA KARPALOT	L	10715	LINGÖN OCH TRANBÄR	
10716	LAKAT	L	10716	HJORTTRON	
10717	MUUT METSÄMARJAT	L	10717	ÖVRIGA SKOGSBÄR	
1072	MARJAPAKASTEET		1072	DJUPFRYSTA BÄR	
10720	MARJAPAKASTEET	KG	10720	DJUPFRYSTA BÄR	
1073	HEDELMÄ- JA MARJASÄILYKKEET, KUIVATUT HEDELMÄT JA MARJAT		1073	FRUKT- OCH BÄRKONSERVEN, TORKADE FRUKTER OCH BÄR	
10730	RUSINAT JA KORINTIT	KG	10730	RUSSIN OCH KORINTER	
10731	MUUT KUIVATUT HEDELMÄT JA MARJAT	KG	10731	ÖVRIGA TORKADE FRUKTER OCH BÄR	
10732	HEDELMÄ- JA MARJASÄILYKKEET	KG	10732	FRUKT- OCH BÄRKONSERVEN	
1074	PÄHKINÄT JA MANTELIT YMS.		1074	NÖTTER OCH MANDLAR M.M.	
10740	PÄHKINÄT JA MANTELIT YMS.	KG	10740	NÖTTER OCH MANDLAR M.M.	
1075	MARJA- JA HEDELMÄRUOAT		1075	BÄR- OCH FRUKTRÄTTER	
10750	VALMIIT MARJAPUURROT JA KIISSELIT	KG	10750	FÄRDIG BÄRGRÖT OCH KRÄM	
10751	VALMIIT MARJA- JA HEDELMÄKEITOT	L	10751	FÄRDIGA BÄR- OCH FRUKTSOPPOR	
10752	MARJA- JA HEDELMÄPUSSIKEITOT	KG	10752	BÄR- OCH FRUKTSOPPOR I PÄSE	
1076	MEHUT JA HILLOT		1076	SAFTER OCH SYLTER	
10760	TUOREMEHUJUOMAT, TUOREMEHUT JA NEKTARIT	L	10760	MUSTER, JUICER OCH NEKTAR	
10761	MARJA- JA HEDELMÄMEHUT	L	10761	BÄR- OCH FRUKTSAFTER	
10763	HILLOT JA SOSEET	KG	10763	SYLT OCH MOS	
10764	MARMELADIT	KG	10764	MARMELAD	
10765	LASTEN MEHUT JA SOSEET	KG	10765	SAFT OCH MOS FÖR BARN	

108 JUURIKASVIT JA VIHANNEKSET

1080-

1081 TUOREET JUURIKASVIT JA VIHANNEKSET

10800	PORKKANAT	KG
10801	PUNAJUURET	KG
10802	LANTUT, NAURIIT	KG
10803	MUUT JUURIKASVIT	KG
10804	TOMAAITIT	KG
10805	KURKUT	KG
10806	KERÄKAALI	KG
10807	KUKKAKAALI	KG
10808	MUUT KAALIT	KG
10809	SIPULI	KG
10810	PAPRIKA	KG
10815	TUOREET HERNEET JA PAVUT	KG
10817	SIENET	KG

1082 VIHANNES- JA JUURESPAKASTEET

10820	VIHANNES- JA JUURESPAKASTEET	KG
-------	------------------------------	----

1083 KUIVATUT VIHANNEKSET

10830	KUIVATUT HERNEET JA PAVUT	KG
-------	---------------------------	----

1084 VIHANNES- JA JUURESSÄILYKKEET

10840	MAUSTE- JA SUOLAKURKUT	KG
10841	ETIKKA- YMS. PUNAJUURET	KG
10842	MUUT KASVISSÄILYKKEET JA VIHANNES- PIHVIJAUHE	KG

1085 KASVIS- JA VIHANNESEINEKSET

10850	KASVISPIHVIT	KG
10851	KASVIS- JA VIHANNESSALAATIT	KG
10852	KASVISLAATIKOT JA LANTTUKUKKO YMS.	KG

1086 VIHANNESRUOKAPAKASTEET

10860	VIHANNESRUOKAPAKASTEET	KG
-------	------------------------	----

1087 VIHANNESPUSSIKEITOT JA KASVISLIEMI-
KUUTIOT

10870	VIHANNESPUSSIKEITOT JA KASVISLIEMI- KUUTIOT	KG
-------	--	----

109 PERUNAT JA PERUNATUOTTEET

10900	PERUNAT	KG
10901	PERUNASOSEHIUTALEET	KF
10902	PERUNALASTUT	KG
10903	RANSKALAISET PERUNAT	KG
10904	PAKASTETUT PERUNAT JA MUUT PERUNA- TUOTTEET	KG

108 ROTFRUTER OCH GRÖNSAKER

1080-

1081 FÄRSKA ROTFRUKTER OCH GRÖNSAKER

10800	MÖRÖTTER
10801	RÖDBETOR
10802	KÄLRÖTTER, ROVOR
10803	ÖVRIGA ROTFRUKTER
10804	TOMATER
10805	GURKA
10806	KÄL
10807	BLOMKÄL
10808	ÖVRIG KÄL
10809	LÖK
10810	PAPRIKA
10815	FÄRSKA ÄRTER OCH BÖNOR
10817	SVAMPAR

1082 DJUPFRYSTA GRÖNSAKER OCH ROTFRUKTER

10820	DJUPFRYSTA GRÖNSAKER OCH ROTFRUKTER
-------	-------------------------------------

1083 TORKADE GRÖNSAKER

10830	TORKADE ÄRTER OCH BÖNOR
-------	-------------------------

1084 GRÖNSAKS- OCH ROTFRUKTSKONSERVER

10840	DELIKATESS- OCH SALTGURKOR
10841	ÄTTIKS- O.A. RÖDBETOR
10842	ÖVRIGA GRÖNSAKSKONSERVER, GRÖNSAKS- BIFFPULVER

1085 FÄRDIGMAT AV ROTFRUTER OCH GRÖNSAKER

10850	GRÖNSAKSBIFFAR
10851	ROTFRUKTS- OCH GRÖNSAKSSALLADER
10852	GRÖNSAKSLÄDOR, KÄLROTS "KALAKUKKO"

1086 DJUPFRYSTA GRÖNSAKSRÄTTER

10860	DJUPFRYSTA GRÖNSAKSRÄTTER
-------	---------------------------

1087 GRÖNSAKSPÄSSOPPOR OCH VÄXTBULJONG-
TÄRNINGAR

10870	GRÖNSAKSPÄSSOPPOR OCH VÄXTBULJONG- TÄRNINGAR
-------	---

109 POTATIS

10900	POTATIS
10901	POTATISMOSFLINGOR
10902	POTATISCHIPS
10903	FRANSK POTATIS
10904	DJUPFRYST POTATIS OCH ÖVRIGA POTATISPRODUKTER

110	SOKERI JA SIIRAPPI		110	SOCKER OCH SIRAP	
11000	PALASOKERI	KG	11000	BITSOCKER	
11001	HIENTOSOKERI	KG	11001	FINT SOCKER	
11002	HEDELMÄSOKERI	KG	11002	FRUKTSOCKER	
11003	MUU SOKERI	KG	11003	ÖVRIGT SOCKER	
11004	SIIRAPPI	KG	11004	SIRAP	
111	KAHVI, TEE JA KAKAO		111	KAFFE, TE OCH KAKAO	
11100	KAHVI JA PIKAKAHVI	KG	11100	KAFFE OCH SNABBKAFFE	
11101	TEE	KG	11101	TE	
11102	KAAKAO	KG	11102	KAKAO	
11103	YRTTITEET	KG	11103	ÖRTTE	
112	HUNAJA		112	HONUNG	
11200	HUNAJA	KG	11200	HONUNG	
114	JÄÄTELÖ, JÄÄTELÖTUOTTEET JA MEHUJÄÄT		114	GLASS, GLASSPRODUKTER OCH SAFTIS	
11400	JÄÄTELÖTUUTIT	L	11400	GLASSTRUTAR (TUUTIT)	
11401	JÄÄTELÖPUIKOT JA -TÖTTERÖT	L	11401	GLASSPINNAR OCH -STRUTAR (TÖTTERÖT)	
11402	JÄÄTELÖPAKKAUKSET	KG	11402	GLASSFÖRPACKNINGAR	
11404	MEHUJÄÄT	L	11404	SAFTIS	
115	MAUSTEET, LEIVONTA- JA SÄILÖNTÄ-AINEET		115	KRYDDOR, BAKNINGS- OCH KONSERVERINGSMEDEL	
11500	SUOLA	KG	11500	SALT	
11501	HIIVA	KG	11501	JÄST	
117	LASTEN PURKKIRUOAT		117	BARNMAT PÅ BURK	
11700	LASTEN PURKKIRUOAT	KG	11700	BARNMAT PÅ BURK	
12	JUOMAT		12	DRYCKER	
120	ALKOHOLITTOMAT JUOMAT		120	ALKOHOLFRIA DRYCKER	
12000	KIVENNÄISVEDET	L	12000	MINERALVATTEN	
12001	VIRVOITUSJUOMAT	L	12001	LÄSKDRYCKER	
12002	MUUT ALKOHOLITTOMAT JUOMAT	L	12002	ÖVRIGA ALKOHOLFRIA DRYCKER	
121	ALKOHOLIJUOMAT		121	ALKOHOLDRYCKER	
1210	LIEVÄSTI ALKOHOLIPITOISET JUOMAT		1210	SVAGA ALKOHOLDRYCKER	
12100	PILSNERI	L	12100	PILSNER	
12101	SIIDERI	L	12101	CIDER	
1211	MUUT ALKOHOLIJUOMAT		1211	ÖVRIGA ALKOHOLDRYCKER	
12110	KESKIOLUT	L	12110	MELLANÖL	
12111	A-OLUT	L	12111	A-ÖL	
12112	LONG DRINKIT	L	12112	LONG DRINKS	
12113	MIEDOT VIINIT	L	12113	SVAGA VINER	
12114	VÄKEVÄT VIINIT	L	12114	STARKA VINER	
12115	VÄKEVÄT ALKOHOLIJUOMAT	L	12115	STARKA DRYCKER	

TILASTOKESKUS-STATISTIKCENTRALEN

PL 504
PB

00101 HELSINKI
HELSINGFORS

Virkalähetys
Tjänsteförsändelse

TILASTOKESKUKSEN PALVELUNUMEROT

Haastattelututkimukset	(90) 1734 519
Indeksipuhelin, kuluttajahinta-	(90) 5800 222
Indeksipuhelin, rakennuskustannus-	(90) 1734 273
Maksullinen tietopalvelu (erityisselvitykset)	(90) 1734 532
Tilastokirjaston tietopalvelu	(90) 1734 220
Yleistiedustelut (tiedotussihteeri)	(90) 1734 569

STATISTIKCENTRALENS SERVICENUMMER

Intervjuundersökningar	(90) 1734 519
Indextelefon, konsumentprisindex	(90) 5800 333
Indextelefon, byggnadskostnadsindex	(90) 1734 274
Uppdragsverksamhet (specialutredningar)	(90) 1734 532
Statistikbibliotekets informationstjänst	(90) 1734 220
Allmän information (informationssekreterare)	(90) 1734 569

JULKAISUJEN MYYNTI

Tilastokeskus
PL 504
00101 Helsinki
(90) 1734 534 ja 1734 535
Teleksi 1002111 tilasto sf
Valtion painatuskeskuksen kirjakaupat
Helsingissä Annankatu 44 ja Eteläesplanadi 4

Hyvin varustetut kirjakaupat
kautta maan.

PUBLIKATIONSFÖRSÄLJNING

Statistikcentralen
PB 504
00101 Helsingfors
(90) 1734 534 och 1734 535
Telex 1002111 tilasto sf
Statens tryckericentralens bokhandlar i
Helsingfors Annegatan 44 och Södra esplanaden 4

Välförsädda bokhandlar
i hela landet.

SALES OF PUBLICATIONS

Central Statistical Office
P.O.B. 504
SF-00101 Helsinki, Finland
Phone internat. 358 0 1734 535
Telex 1002111 tilasto sf
Government Printing Centre bookshops in Helsinki
located at Annankatu 44 and Eteläesplanadi 4

Well-supplied bookshops throughout the
country.